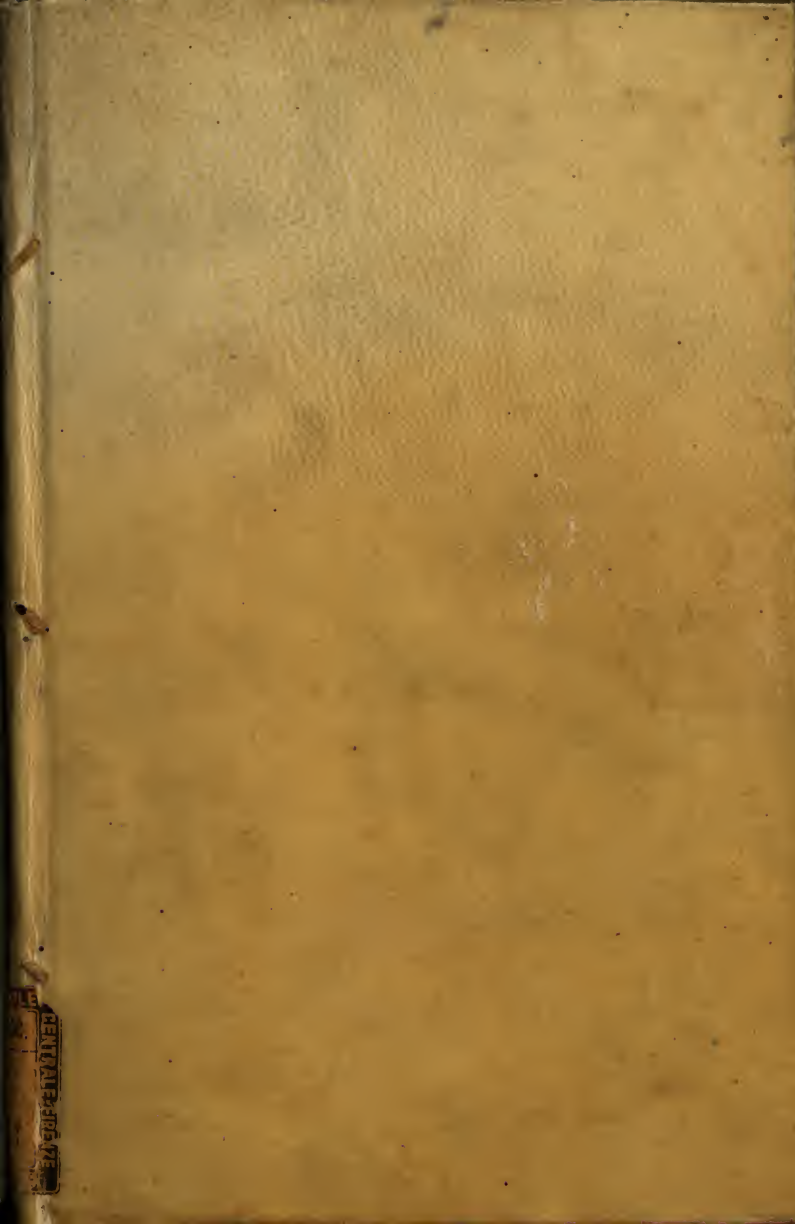

21. 4. 36

~~12 K 15~~
21. M. 4.

et. xv

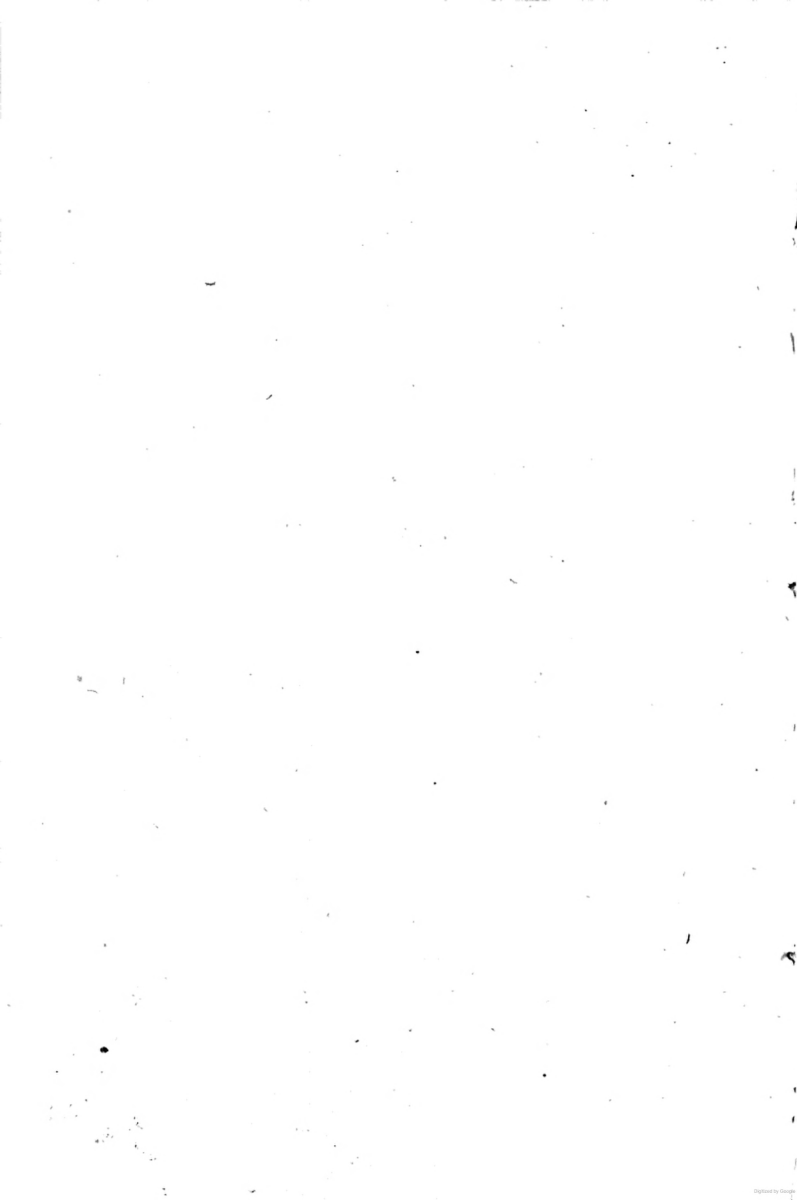
Book of (date)

See also the following

March 1787

C

351

BENEDICTI COLVCCII
DE DISCORDIIS
FLORENTINORVM
L I B E R

RESEARCH REPORT

IN DISORDERS

OF THE MIND

1955

BENEDICTI COLVCCII

PISTORIENSIS

DE DISCORDIIS

FLORENTINORVM

L I B E R

NVNC PRIMVM EX MS. COD.

IN LVCEM ERVTVS

A LAVRENTIO MEHVS

ETRVSCAE ACADEMIAE CORTONENSIS SOCIO.

FLORENTIAE MDCCXLVII.

APVD IOANNEM PAVLLVM GIOVANNELLI

PRAESIDVM PERMISSV.

THE UNITED STATES OF AMERICA

DEPARTMENT OF THE INTERIOR

BUREAU OF LAND MANAGEMENT

WASHINGTON, D. C.

1910

OFFICE OF THE ASSISTANT SECRETARY

WASHINGTON, D. C.

REPORT OF THE ASSISTANT SECRETARY

FOR THE YEAR 1910

FOR THE YEAR 1910

WASHINGTON, D. C.

1911

V
MO MO
ILLVSTRIS. ATQVE EXCELLENT. DOMINO

PETRO MOCENICO

SENATORI VENETO,

AC PATAVINI LYCEI MODERATORI

LAVRENTIVS MEHVS D. D. C.

I quis fortasse
admiretur, PE-
TRE MO-
CENICE SENATOR AMPLIS-
SIME, quod Tibi potissimum

* 3

hoc

VI DEDICATIO.

hoc opusculum a *Benedicto Coluccio* Historico Pistoriensi compositum nuncupaverim, is velim existimet in Te ea omnia divinitus sita esse, quae me ad Tuam fidem, clientelamque optandam adducerent. Nam quum hic Libellus breviter, luculenterque ea narret, quae in Italia post Cosmae Medicei mortem acciderunt, iure Tibi deberi mihi visus est, quum Tu ex GENTE MOCENICA sis, ex ea scilicet, quae historiarum monumentis sedulo incubuerit. Quae enim immortalis Reip. Tuae Familia aut genere praestans, aut vetustate, opibusque efflorescens, aut publicis muneribus insignis unquam fuit, quae in antiquissima MOCENICA GENTE inter tot domestica virtutis, ac Litterarum exempla, inter innumera fortiter, & sapienter gesta, inter maximas dignitates ANDREAM MOCENICVM Cameracensis Belli Scriptorem non suspexerit? At ANDREAE MOCENICI gloria a-

deo

deo latè pervagata est, ut non solum Venetae Reipublicae fines superaverit, sed in ultimas Italiae, Europaeque terras delata barbarorum aures impleverit. Praeterea quum Tu, SENATOR AMPLISSIME, in sapientissimo Venetorum Patrum Ordine cooptatus sis, longoque rerum usu edoctus exelleas, nihil Tibi gratius offerri posse arbitror, quam praeterrarum rerum memoriam, ex qua vetera cum nostris conferens tamquam ex alta specula ea prospicis, quae eventura sunt. Illud etiam accedit, quod Litterarum, Scientiarumque praeceptis, atque institutis abundas, earumque amore mirifice detineris, ita ut Patavini Lycei grande decus Tibi, aliisque clarissimis Viris demandatum magis, magisque provehas. Excipe igitur hilari vultu Libellum hunc, qui nunc primum Te Duce, & Auspice in lucem prodit, & si eiusdem Auctor Venetam virtutem aliquando deterit, ab Amplitudi-

VIII DEDICATIO.

nis Tuæ fulgore , atque auctoritate
coercendum Tibi sisto. Vale SENATOR
AMPLISSIME , diuque
vive felix magnum Venetæ Reipub-
licæ , ac MOCENICI GENE-
RIS incrementum . Dabam Flo-
rentiæ Kalendis Novembribus An.
MDCCXLVII.

CANDIDO LECTORI

LAVRENTIVS MEHVS

S. P. D.

Libellus hic historicus Benedicti Coluccii Pistoriensis nunc primum in lucem prodit ex Cod. membr. Class XXV. N. LIV. in 8 Bibl. Magliabechianae, cui praest Ioannes Targionius Vir doctissimus. In MS. pro Florentinorum legitur Latinorum, idest Itolorum. Sic pag. 4. apparatus Latino- rum Principum, & excidio Latinorum: pag. 49. Latinorum Duces, pag. 53., & 55. Legatos Latinorum Principum, ac Senatum pro Itolorum dixit. Eodem dicendi genere in aliis scriptis suis utitur Coluccius, ut Latinorum virtus palam, & in

X PRAEFATIO.

& in luce versabitur &c. ceteros quoque Latinorum Principes, & Senatus ec. Latinorum virtute confisi &c. idest *Italorum*, quos *Latinos* appellat. Sed in *marginē Codicis Magliabechiani* pro Latinorum legitur Florentinorum, quod ego malui. Nam quamvis ceteri Italiae Principes inter se ea aetate decertaverint; belli tamen semina a Florentinorum civilibus discordiis profluxerunt. A quo vero anno haec Coluccii Historia deducatur, facile cognosci potest ex rebus gestis, quae in ea passim enarrantur. Nam pag. 9. ait discordias civiles post Cosmae Medicei mortem incoeptas palam fuisse. Porro Cosmas Medices obiit ineunte Augusto anni 1464., ut testatur in suo Chronico Cl. Matthias Palmerius Pisanus. Bartholomaeus Fontius in Annalibus suorum temporum MSS. in Bibl. Riccardiana haec habet ad annum 1464. Cosmus Medices Florentinorum, sapientissimus, & Litteratorum hominum amantissimus Charegia in villa sua intra secundum ab Vrbe Florentia lapidem obiit Kalendis Augusti Mercurii die hora secunda, atque vigesima, & eadem nocte corpus Florentiam delatum est, ac sequenti mane IIII. Nonas Augusti in Templo S. Laurentii, quod magnifice aedificavit, sepulcro conditum hoc super epigrammate insignito: Cosmus Medices publico de-

decreto Pater Patriae. Vix. Ann. LXV. Mens. III. D. XX. Pag. 16. commemorat mortem *Francisci Sfortiae Mediolanensem, & Ianuensem Ducis, regimenque Mediolani, & Ianuae ab eius Filio Galeazo natu maiore susceptum. Quod quidem annum 1466. indicat. Fontius in Annalibus MSS. sub idem tempus: Franciscus Sfortia VIII. Idus Martias moritur anno aetatis quarto, & sexagesimo iam exacto, cui in Ducatu successit Galeatius Maria filius natu maximus Pag. 32. meminit exilii, quo ab Otto-Viris, qui Reip. Florentinae praeerant, omnes Neronēs, Angelus Acciaiolus, & Nicolaus Soderinus cum filiis damnati sunt, quod eodem an. 1466. accidisse testatur Fontius in Annalibus MSS. ad ann. 1466. his verbis: Angelus Acciaiolus, & Dietisalvius Nero insignes Equites, & Nicolaus Soderinus disertus, & acer, & popularis civis a factione Petri Medicis Cosmi filii pulsi sunt, & hostes patriae iudicati. Pag. 36 seq. loquitur de foedere percusso inter Senatum Florentinum, Ferdinandum Regem, Ducemque Galeazum contra exules, eorumque socios, quibus praeerat Bartholomaeus Bergamensis Venetorum Ductor. Foedus autem percussum fuit circiter an. 1467. Fontius in Annalibus MSS. ad an. 1467. Bartholomaeus Bergamensis,*

lis, cui Coleoni cognomen fuit, quod caput Leonis insigne gestabat, a superiore anno eiectis Florentinis exulibus concitatus, ut eos in patriam reduceret, in Flaminiam venit cum ingenti, validoque exercitu clam Venetis adiuvantibus, cui Galearius Maria Mediolani Dux, & Ferrandi Regis filius Alphonsus Calabriae Dux, & nostrae copiae adeo fortiter restiterunt, ut acri commissa pugna aequo Marte ab omnibus discessum sit. *Pugnam, cuius Fontius meminit, commemorat Coluccius pag. 45. seqq. Praeterea tradit pag. 54. Sarezanam, ac multa oppida a Ludovico uno ex nobilibus Ianuae, a Ludovico scilicet Fregoso Florentinis vendita fuisse. Hoc ineunte an. 1468. accidisse testatur Fontius in Annalibus Manuscriptis, ubi: Serzana, inquit, urbs cum parte Lunensis agri a Ludovico Fregoso, & Tomasino eius filio a Florentinis empta est etiam tunc Coleonico in Flaminia flagrante bello sex, & triginta millibus aureis nummis Senis venditori persolutis. Pag. 55. loquitur de pace a Paulo Secundo indicta. Hanc vero Paulus Pontifex an. 1468. publice indixit, de qua haec habet Matthias Palmerius Pisanus ad ann. 1468. Pontifex per hyemem magna industria, & labore*

res Italas componere enixus quum non satis inter partes conveniretur, veluti rerum Dominus, ac pacis auctor inter celeberrima sacra publice pacem certis conditionibus indicit eos, qui adversarentur, Christiana communione privans, quae non longe post in sacris D. Marci aedibus inter Sacrorum solemnia approbantibus omnibus firmatur. *Quamobrem ex his, quae ex hac perbrevis historia excerpimus, colligitur eam ab augusto anni 1464 usque ad aestatem anni 1468. deductam fuisse. Eodem quoque anno, vel paulo post ad hanc historiam scribendam animum appulisse Coluccium puto, quum pag. 55 loquatur de hac pace, ac si paulo ante indicta a Pontifice fuisset. Haec de annorum spatium, quo circumscribitur, deque anno, quo composita fuit haec historia, breviter dicta sufficiant. Nunc de vita Benedicti Coluccii edisseramus.*

BENEDICTI COLVCCII

VITA.

Benedictus Coluccius, cuius Libellum de Discordiis Florentinorum, vel si mavis Italorum nunc primum in lucem producimus, natus est Pistorii Etruriae Urbe, ut ipse met innuit pag. 42. huius Opusculi, ubi Pistorium civitatem suam nuncupat. Quamobrem Pistoriensis dicitur non solum in Cod. 260. in 4. Bibliothecae Strozianae, sed etiam in MS. Chart. in 4. amplissimi Marchionis Subdecani Riccardii, in duobus Codd. membr. in 12. Bibl. Mediceo-Laurentianae Plut. XVI. Num. XL, ac Plut. LIIII. Numer. IX, & in Cod. pariter membranaceo Bibliothecae Magliabechianae Class. XXV. Cod. LIV. in 8. Marsilius etiam Ficinus Lib. 1. Epist. XVIII. Laurentio, & Iuliano Medicibus missa Benedictum Coluccium Pistoriensem appellat. Immo Epist. 84. eiusdem libri

Coluccio nostro inscripta cum Pistoriensem Rhetorem nominat. Siquidem incipit: Mar- filius Ficinus Benedicto Coluccio Pisto- riensi Rhetori, Hortaris, ut in religio- nis defensione, quemadmodum coepi, assi- due pergam: Conabor id quidem pro vi- ribus Benedicere &c. Praeterea ad cal- cem suarum Declamationum, quae MSS. ex- stant Plut. LIIII. Cod. IX. Bibl. Me- diceo-Laurentianae de iisdem loquens: Ille, inquit de Iuliano Mediceo tractans, ora- tionem subrusticanam in Pistoriensi mon- te ortam exornabit. Hinc iure suo Mi- chael Angelus Salvius Tom. III. Histor. Pistoriensium Lib. XIX. pag. 79. Be- nedictum Coluccium inter Scriptores Pisto- rienses recenset. Nugas tamen agit vir bo- nus, quum ad annum 1515. eundem retu- lit. Nam Benedictus Coluccius floruit ae- tate Caroli Arretini, Marfilii Ficini, a- liorumque Virorum clarissimorum, qui medio- circiter seculo decimoquinto Etruriam exor- narunt. Genus, ex quo natus est, humile fuit, quod ipse indigitat ad calcem quin- tae Declamationis MS. in Bibliotheca Lau- rentiana, ubi Marfilium Ficinum quinque nobilibus iuvenibus, qui orationem habue- rant, sic loquentem inducit: Nos (audi- tores scilicet, inter quos una cum Ficino, Politiano, aliisque Coluccius noster aderat).
hu.

XVI BENED. COLVCCII

humili loco natos non dedignemini. *Primis Litterarum elementis in patria imbutus quum inter Lazzarum Palandram, aliosque eiusdem Familiae ex Factione Cancelleria contra Panciaticos, eorumque socios magnum certamen initum esset, a parente Florentiam missus est, in qua urbe a Mariotto Bartolino viro egregio exceptus Caroli Marsuppini Senioris vulgo Arretini disciplinae se totum tradidit. Exstat Plut. XVI. Bibl. Mediceo-Laurentinae Numer. XL. Benedicti nostri Opusculum, cui nomen Lazareus, in quo Lazzari Palandrae virtutem contra Panciaticos in ea pugna describit, atque ad generosum Iuvenem Iulianum Medicem mittit. Ad calcem propemodum huius Opusculi haec de se tradit. Ego vero in tam gravissimo casu optimi parentis praecepto secessi, idque libentius feci, quod Divum Carolum Arretinum istic Florentiae legentem audiveram. Istuc itaque veniens a Mariotto Bartolino Viro egregio summo cum amore susceptus sum, qui saepe me iuveniliter redire cupientem auctoritate sua retinuit &c. Haec Coluccius, qui Florentiam venerat adhuc adolescens. Siquidem in eodem Lazareo suo postquam dixisset se Florentiam venisse, atque a Mariotto Bartolino fuisse susceptum, haec addit:*

Nam

Nam, ut vera profitear, tantus impetus omnium animos concitavit, ut etiam ipse viribus imbecillis, & adhuc adolescens, atque, ut ille ait, nihilo minus, quam ad arma natus pugnare optaverim. *Post primam declamationem Coluccii MS. in Bibl. Mediceo-Laurentiana sequitur Dialogus, ubi Marsilium Ficinum Gymnasi Principem, Carolum Marsuppinum iuniorem, Naldium egregium vatem, Alexandrum Braccium, Angelumque Politianum loquentes inducit, inter quos haec ait Braccius.* Memini admodum adolescens Thimoteum Maffeam virum eloquentissimum, cuius hic noster Benedictus in Rhetoricis Carolo vita functo auditor fuit, saepe dixisse nihil Imperio nostro deesse, quod quidem ad magnam pertineat gloriam, nisi quod in nostro regno nullum Gymnasium tanta felicitate dignum existeret, quum praecipue ingenia nostra disciplinae liberalium artium accommodatissima viderentur. Hunc igitur gloriae cumulum, Laurentius Medices Patriae attulit &c. *Ex quibus verbis eruitur Benedictum Coluccium post obitum Caroli Marsuppini senioris Thimoteum Maffeam in Rhetoricis audivisse. Obiit Carolus Marsuppinus senior an. 1453., ut praeter alios testatur Ioannes Cambius Importunus in Historia.*

adhuc inedita, quae adſervatur in Cod. Chart. Bibl. Magliabechianae Claſſ. XXV. Cod. 50. Bartholomaeus Fontius in Annalibus ſuorum Temporum Mſſtis in Bibliotheca Riccardiana haec ad annum 1453. habet: Carolus Arretinus Graece, Latineque doctus, ac Florentini Populi Scriba anno aetatis quarto, & quinquageſimo Florentiae moritur. *Quamobrem a mense Aprili anni 1453., quo obiit Carolus, Coluccius noſter a Thimoteo Maffeo Rhetoricis praeceptis imbutus fuit. Praeter eloquentiam, quam ab his duobus clariffimis praeceptoribus hauſit Coluccius, eiſdem acceptam referre debet maximam familiaritatem, qua non ſolum cum Coſma Mediceo, Petroque uſus eſt, verum etiam cum Laurentio, & potiſſimum cum Iuliano Petri filijs, cui in calce declamationum omnia ſua dedicaffe teſtatus eſt. Quum in tertia declamatione, quae MS. exſtat in Bibl. Laurentiana, retuliſſet Coluccius graviffimam, facetamque Coſmi Medicei ſententiam, quam Theanenſi Cardinali Pii II. Legato in Caregia villa repoſuit, paulo poſt Marſilium Ficinum haec dicentem inducit: Auctoritatem vero illam graviffimam Coſmae clariffimi Viri commodè in medium coniecisti. Ego, & Benedictus hic noſter milites veterani tali interfuimus orationi &c. Ita*

ut pateat Coluccium nostrum non solum Cosmi Medicei amicitia inclaruisset, sed etiam uti familiarem domesticis negotiis assedisse. Sed iam eloquentiae suae fama per Italiam volitabat, quum Mantuam a clarissimis Viris accitus fuit, quo Pius Secundus Romanorum Pontifex Christianos Principes ad repellendum Turcarum impetum convocaverat. Coluccii verba sunt in Epistola Lazareo suo praefixa ad Generosum Iuvenem Iulianum Medicem, ubi haec habet: Nam quum Pius Romanorum Pontifex Mantuam profectus Christianorum Principes ad impugnandam Barbarorum immanitatem provocaret, ego illuc a clarissimis Viris accitus in summam aegrotationem deveni. *Conventum Mantuanum habuit Pius Pontifex an. 1459. Bartholomaeus Fontius in Annalibus Mstis suorum temporum, qui adservantur in Bibl. Riccardiana Cod. Chart. N. 11. XXXIX. fol., quosque Cl. Auctor ab anno 1448. ad annum 1483. deduxit, ad annum 1459 haec habet: Pius Secundus Pont. Max. Roma Mantuam profectus Concilio habito Christianorum Principum summo omnium consensu de bello adversus Turcos gerendo constituit. At adversa valetudo, quo Coluccius Mantuae ob aeris intemperiem oppressus fuit, hominem coegit, ut patriam repeteret, ubi*

XX PRAEFATIO.

aestatem paene totam eiusdem anni 1459. in mala valetudine curanda detrivit. Itaque (sequitur idem Coluccius) in patriam ob aeris intemperiem redire coactus universam fere aestatem in mala valetudine curanda consumpsi. Tum quia nihil agere turpe esse iudicabat, iuvenili adhuc aetate constitutus animum suum ad scribendum appulit, & quamvis ad alia coactus se contulerit, prisca tamen studia paulo post repetiit. Nullus dubito, quin porro plures annos Florentiae transegerit, ubi rerum summa potiebantur Cosmus Medicus, ac post Cosmae obitum Petrus eius filius, Petrique filii Laurentius, & Iulianus, quibus familiarissime utebatur. In Municipio deinde Collensi Rhetoricae artis praecepta tradidisse arbitror. In Cod. 260. Bibl. Strozianae exstat Coluccii oratio ante lectionem Virgilii habita in Municipio Collensi. Praeterea in eodem MS. Stroziano legitur alia Coluccii Oratio edita pridie Kalendas Martias 1473. in Municipio Collensi &c. Sed ad eius Scripta progrediamur.

BENEDICTI COLVCCII

SCRIPTA.

I. Nter opera *Benedicti Coluccii* primum locum sibi vendicat libellus ille, qui *Lazareus* inscribitur, adservaturque in Cod. membr. in 12. Bibl. Mediceo-Laurentianae Plut. XVI. Num. 40. ita inscriptus cum epistola ad *Iulianum Medicem*: Ad generosum iuvenem *Iulianum Medicem Benedicti Coluccii Pistoriensis Lazareus* incipit. Initium epistolae huiusmodi est: *Publio Scipioni Pauli, qui Persen vicit, filio summae laudi fuisse accepimus &c. Multa sunt, quae nobis demonstrant hunc libellum primum Coluccii fetum fuisse. Ait enim se nuper adhuc iuvenem scribendi militiam fuisse aggressum. Ego vero scribendi militiam nuper aggressus, ac in iuvenili aetate adhuc constitutus Musas nostras, nostramque Thalam tuum insigni nomini dedicabo &c. Et paulo infra stu-*

diorum suorum degustationem *hoc opusculum appellat his verbis*: Sed ut degustationem aliquam nostrorum studiorum suscipias, historiunculam de commemorabili pugna in agro nostro gesta ad Te scribendam esse censui &c. *Deinde tradit se incepisse hanc historiam aestate illius anni, quo a Conventu Mantuano redierat, anni scilicet 1459., quo Conventum Christianorum Principum Mantuae a Pio Secundo coactum fuisse supra diximus. Coluccii verba sunt*: In patriam ob aeris intemperiem redire coactus universam, fere aetatem in mala valetudine curanda consumsi. Tum quia nihil agere turpe esse hominibus ab eximio Oratore nostro didiceram, urbis nostrae initium, discordiarum semina, deinde commemorabilem aetatis nostrae pugnam pro defensione patrum, ac suorum ultione habitam scribere aggressus sum &c. *Opusculum tamen, quod aestate anni 1459. inchoaverat, post aliquod tempus perfecisse nos edocet paulo infra, ubi ait*: Sed quia intervenire tempora, quae nos ad alia contulerunt, iocundum inceptum consumere nequivimus. Nuper vero quum prisca studia nostra quodammodo reviserem, opusculum hoc in manus nostras deveniens confestim mente, & animo nomi-

ni tuo dedicatum est. Accipies ergo, magnanime Mecenase noster &c. *Historia vero ita incipit:* Urbem Pistorium condidere initio coloni, qui in Alpibus nostris ligna varie fabricabant. Hi namque loci amoenitate capti in planitie, quae prope radices montium est, oppidum fecere, quod quum natura munitissimum esset, ferreum appellarunt &c. *In hoc Opusculo enarrat Coluccius Urbis Pistoriensis initium, discordiarum semina, deinde memorabilem aetatis suae pugnam inter Lazarum Palandram, aliosque eiusdem Familiae contra Panciaticos.*

II. Pollicitus erat Coluccius se scripturum bellum illud triginta mensum, quod Florentini cum Pistoriensibus gessere. Benedicti verba sunt in Lazareo suo: A vobis vero (Florentinis) bellum susceptum est, ac tandem post XXX. menses foedus cum Riccardo Cancellario initum, de cuius conditionibus, aliisque quum de hoc funesto bello carptim scribere aggrediar, aperire commodius potero &c. *Sed me latet, an bellum hoc, quod se scripturum promiserat, aggressus unquam sit.*

III. Benedicti Coluccii Pistoriensis de discordiis Florentinorum liber. *Initium huiusce historiae, quae nunc luce publica donatur, huiusmodi est. Soleo non-*

XXIV BENED. COLVCCII

mediocri dolore eorum perversa ingenia admirari, qui mortalium vitam per se factis miseram improbis consiliis persequuntur &c. *Vide supra pag. 1 seq.*

IV. Oratio Benedicti Coluccii ad Ducem Calabriae. *Adservatur in Cod. Chart. in 4 amplissimi Marchionis Gabrielis Riccardii Subdecani Florentini. Quo vero consilio composita, quove anno a Coluccio habita fuerit, elucet ex his, quae sequuntur. Ait enim inter alia: Siquidem in tam iuvenili aetate ad defendendam huius Florentissimi Populi libertatem contra fortissimos hostes te ipsum summis equitum, peditumque copiis contulisti &c. Et paulo infra: Tu vero, illustrissime Princeps, hanc egregiam urbem invicta dextra tutari voluisti Regnis tuis sanctissimo foedere coniunctissimam, ac enixus es defendere huius Magnanimi Petri dignitatem, cuius clarissimus Pater Cosma paternae, avitaeque Maiestatii gratissimus, ac fidissimus exstiterat. Quamobrem, illustrissime Princeps, omnes qui sapiunt, te Alphonso avo, ac Ferdinando genitori potentissimis Regibus, ac bellicis laudibus praestantissimis simillimum fore &c. Ex his colligitur hunc Calabriae Ducem esse Alphonsum Ferdinandi Regis filium, qui mense Iulio anni 1465. Hippolytam Francisci Sfortiae filium*

liam uxorem duxit, ut praeter Bartholomaeum Fontium in *Annalibus MSS.*, & Matthiam Palmerium in *Chronico* ad annum 1465, testatur Baltasar Rasinus in oratione, seu potius *Libello* de celeberrimis Francisci Sfortiae Vicecomitis invidiosissimi Ligurum Ducis laudibus *MS.* in *Bibl. Mediceo-Laurentiana* *Plut. XIII. Cod. XIV. membr. in 4. Cap. IV.* Praeterea dicta est anno 1468, tum quum compositis per Summum Pontificem Italiae rebus Florentiam venit Alphonsus Dux, ut ludos spectaret, quod pag. 64. huius Historiae narrat Coluccius. De eisdem ludis haec ad annum 1468. in *Annalibus MSS.* habet Fontius. Pace inter Venetos, Ferrandumque Regem, & Galeatium Mariam Sfortiam, & Florentinos constituta Ludi equestres Florentiae Regio apparatu facti sunt. Ego vero arbitror Petri Medicei iussu Coluccium nostrum respondisse hac oratione alteri facundissimae, qua idem Coluccius pag. 64. huius Historiae testatur functum fuisse inclytum Ducem, obtestatumque patris Regis, ac suo nomine se perpetuo Florentini Imperii defensorem &c.

V. Ad Magnificum Virum Iulianum Medicem Benedicti Pistoriensis declamationum liber incipit. *Harum me-*
mi-

minit Marfilius Ficinus in Epistola scripta Laurentio, & Iuliano Medicibus Lib. 1. Epist. 18. his verbis: Accipite laeto animo, Medices, Naldi Florentini Poema, & Benedicti Coluccii Pistoriensis Declamationes. Alter est Phoebi deliciae, alter Mercurii comes. Non libet eos parce laudare, quum videantur supra modum esse laudandi &c. Exstant. hae declamationes in Bibliotheca Mediceo-Laurentiana Plut. LIIII. Cod. IX membranaeo in 12. Fingit Benedictus Coluccius has quinque declamationes habitas fuisse in Gymnasio Marfilii Ficini tribus illis diebus, quibus Christi natalitia celebrantur, a quinque praestantibus ex nobilitate Florentina iuvenibus coram Naldo Naldio, Alexandro Braccio, Angelo Politiano, ac Nicholao Michelotio, quem forte una cum Mariano Pistoriensi apud Ficinum ipse convenerat. Iuvenum nomina haec sunt: Paulus Antonius videlicet Soderinus, Ioannes Cavalcantes, Bindaccius Ricasolanus, Franciscus Berlingherius iunior, & Carolus Marsuppinus iunior, qui in his declamationibus hortantur Summum Pontificem, Italicos Principes, ac Senatus ad suscipienda arma contra Turcarum immanitatem. Quo vero anno has declamationes composuerit Coluccius, erui potest ex

non-

nonnullis, quae in illis passim enarrantur. Initium epistolae, qua hunc Declamationum libellum ad magnificum virum Iulianum Medicem mittit, huiusmodi est: Quum esses admodum adolescens P. Scipioni Pauli, qui Persen vicit, filio te, Iuliane Medices, non temere, aut pater-nae fortunae alludens simillimum fore iudicavi &c. Haec spectant ad Epistolam, qua Lazareum suum Iuliano Medici iampridem nuncupaverat Coluccius, quaeque incipit: Publio Scipioni Pauli, qui Persen vicit, filio &c. Vide supra pag. XXI. seqq. Quamobrem post Lazareum, idest post an. 1459. has declamationes composuit Coluccius. Si quidem in Epistola Lazareo praefixa Iulianum Medicem generosum iuvenem vocat. In hac vero Declamationibus praemissa eundem Iulianum magnificum virum, & adultum appellat. Praeterea in secunda Declamatione ad Ferdinandum Regem haec leguntur: Magna quidem beneficia in nostram Rempublicam contulisti, praecipue vero quum Primogenitum tuum inclytum Calabriae Ducem ad repellendum ex Etruria, & Flaminia Bartholomaeum Bergamensem cum validissimis copiis equitum, ac peditum venire iussisti &c. Alphonsi Regis Ferdinandi Filii Calabriae Ducis in Etruriam adventus

XXVIII BENED. COLVCCII

memoratur in hoc de discordiis Florentinorum Libello pag. 36. seqq. In quarta vero ad Galeazum Sfortiam: Vix enim, inquit, dignis pro paterno interitu effusis lachrymis dimisso Regno tuo non ad nos tutandos venisti, sed advolasti: vibrantem gladium invictissimum, & tota Italia venerandum hostibus ostendisti &c. Id ipsum narrat Benedictus Coluccius pag. 41. seq. huius Historiae. Itaque post Opusculum de Florentinorum discordiis, id est post annum 1468. has declamationes elucubravit Coluccius In declamatione autem prima ad Sixtum Quartum meminit Euboici excidii, quod a Turcis Venetae Reip. illatum est. Verba Coluccii haec sunt: Nuper vero cum Venetis ab eodem Imperatore strenue decertatum est. In eo autem lugubri bello amplissimus Italiae Senatus nullo impar Rege, aut Duce tantum dignitatis, ac nominis amisit, ut si procul ab improba invidia esse volumus, Chalcidica, & Euboica calamitate universam Italiam dedecore affectam profuturum videatur &c. In quarta declamatione eandem cladem commemorat, quam Bartholomaeus Fontius in Annalibus MSS. suorum temporum ad an. 1470. refert his verbis: Euboea insula, Chalcisque, quam hodie Nigropontum vocant,

cant, a Turcis capta est, & in omnem sexum, aetatemque saevitum &c. *In Dialogo post primam declamationem memorat Naldus Naldius Volaterranorum defectionem, quae in quinta declamatione rursus ob oculos ponitur his verbis: Sed paucis ante annis quibus consiliis Volaterranorum conatibus nostrum imperium obstitisset, nisi Laurentius Medices, qui gradibus aureis ad immortalitatem proficiscitur, gravissima discrimina a nobis auctoritate, & opibus amovisset? &c. Et plura, quae de eadem re porro subnequit. At Volaterranorum defectio incidit in annum 1472., ut testatur Benedictus Dei in Historia hactenus inedita, atque ab an. 1400. ad annum 1492 deducta, quae MS. adservatur in Bibl. Magliabechiana Class. XXV. Cod. Chart. LX. fol. Fontius in Annalibus MSS. suorum temporum ad annum 1472. Volaterrani (ait) a Florentinis quum defecissent, quinto & vigesimo die, ex quo obsessi sunt, urbem dedidere. Sed in ipsa deditione irruptione militum facta invitis nobis direpti sunt Friderico Vrbinatæ militiae nostrae Duce, qui per haec ipsa tempora nobilem Bibliothecam paravit, Vrbinumque novis, ac pulchris aedificiis exornavit. In Dialogo post primam declamationem ita loquitur*

tur Alexander Braccius de Pisano Lyceo ut nuper instituto a Laurentio Mediceo: Quid de Gymnasio dicemus Pisis nunc constituto? &c. Fontius in Annalibus MSS. suorum temporum haec ad annum 1472. adnotat: Florentini Gymnasium omnium liberalium artium exquisitis doctissimis Professoribus Pisis constituunt &c. Ex quibus constat post annum 1472., anno scilicet 1473. has declamationes a Coluccio compositas fuisse. Hoc evidentius constat ex calce eiusdem Dialogi, ubi de Laurentio Mediceo haec ait Angelus Politianus: Nam quis non admiretur virum sextum, & vigesimum annum agentem, tantae Reipublicae praeesse &c. Vigessimus sextus Laurentii Medicei annus incidit in annum 1473., quum natus esset ineunte 1448., ut in Laurentii vita testatur Nicholaus Valerius. His declamationibus an. 1473. compositis praefixit Coluccius epistolam nuncupatoriam ad Iulianum Medicem, quae ita incipit: Ad magnificum Virum Iulianum Medicem Benedicti Pistoriensis declamationum liber incipit. Quum esses admodum adolescens &c. Vide supra pag. XXVII. Inde sequuntur quinque declamationes hoc ordine:

Prima: Ad sanctitatem Sixti IIII. Pontificis Maximi Christianorum Bene-

nedicti Coluccii Pistoriensis declamatio incipit. Cavalcantes loquitur. Multa me ab hac prima declamatione dehortarentur Beatissime Pater &c. *In Cod. 260. in 4. Bibl. Strozianae reperitur: Ad Christianorum Pontif. Max. Sixtum Quartum Benedicti Coluccii Pistoriensis Proclamatio prima incipit. Non est exordiendi tempus, Beatissime Pater, non Beatitudinem tuam laudandi &c Monuit me Ioannes Baptista Dei Vir nostrarum historiarum peritissimus adnotari in margine Cod. Stroziani: Vacat haec tota sequens oratio, quia alibi scripta est, & sententia retractata. Quod ita se habet. Namque Stroziana, & Laurentiana declamatio ad Sixtum IV. una, eademque est, ut ex fine potissimum constat. Laurentianus tamen MS. eandem exhibet retractatam, ideoque amplio- rem, melioremque ea, quam habet Strozianus. Ad calcem apographi Stroziani legitur: Edita est haec oratiuncula a me Benedicto Coluccio Pistoriensi pridie Kal. Martias 1473. in Municipio Collensi. Vides an. 1473. a nobis supra indicatum.*

Secunda: Ad Maiestatem Ferdinandi invictissimi Latinorum Regis Benedicti Coluccii Pistoriensis declamatio incipit. Bindaccius (scilicet Ricasolanus)

XXXII BENED. COLVCCII

loquitur. Inclyta virtus , Rex Christia-
nissime , atque potentissime &c.

Tertia : Ad clarissimum Venetorum
Senatum Benedicti Coluccii Pistoriensis
declamatio incipit. Paulus Antonius So-
dorus loquitur. Quamquam in omni
laudis genere in Terra plurimum Quiri-
tes valuerunt &c.

Quarta : Ad invictissimum Princi-
pem Galeaz Sfortiam Insubrum , & Gia-
nuensium Ducem eiusdem Benedicti de-
clamatio incipit. Berlingherius loquitur.
Quantum nobis facundiae , & dignitatis,
Dux felicissime , esset oprandum &c.
*Hic est Franciscus Berlingherius natu iu-
nior , quem iuvenem solertissimum , ac
Musarum amicissimum Coluccius appel-
lat pag. 63. buius Opusculi.*

Quinta : Ad Felicissimum Florenti-
norum Senatum eiusdem Benedicti De-
clamatio incipit : Marsuppinus loquitur.
Divino Numine mihi contigisse censeo ,
ut apud colendissimum Populum oratio
mea non apparatus quidem &c.

VI. Oratio Benedicti Coluccii ante
Lectionem Virgilii habita in Municipio.
Collensi. *Initium est* : Etsi omnia Maro-
nis dicta summo artificio abundant ; in
hac tamen &c.

BENEDICTI COLVCCII

PISTORIENSIS

DE DISCORDIIS

FLORENTINORVM

L I B E R.

Oleo non mediocri dolore eorum perversa ingenia admirari, qui mortalium vitam per se satis miseram improbis consiliis persequuntur. Nam satius esset, ac longe natura nostra dignius fovere hominem innumeris casibus, ac postremo morti de-

A

ben-

bentem, quam & fata eius properando, & adversae favendo fortunae humana tormenta graviora efficere. Quippe quum ceteris animantibus praestantiores illa veluti mancipia teneamus, generositatem deinde nostram potissimum dedecorantes brutis vilissimis servis longe deteriores existunt, qui genus suum natura simile, ac sociabile perdidisse laetantur. Quinetiam, uti apud Ciceronem legimus, plures hominum impetu, quam ferarum mortales cadunt. Quo quid crudelius? Quid nobis divinis muneribus praeditis indignius? Quid denique in Deos Immortales gravius fieri, aut excogitari potest? Etenim quum animus noster Divinitatis particeps Immortalium consilia, atque praecepta pro posse colere, atque aemulari debeat, incomprehensibili quispiam errore captus in hominem ab Auctore maximo nobis tanquam vitae socium, ac praesidii comitem elargitum contra omne fas, piumque inrumperre audet? Nemo vero etiam ex nostra mortalitate opus suum perditum iri pateretur. Semper igitur doctorum hominum iudicium fuit multorum fragilitatis nostrae scelerum Divinam clementiam facillime misereri, nec omnia meminisse, quae naturae agilitate saepe commisimus, si ea praesertim contra viventis Dei praecepta
exsti-

existitisse gravi dolore afficimur . At si quis ferro humanam societatem , aut aliquo crudeli impetu violare ausus est , hunc difficillimum veniae iter habiturum , quum praecipue non solum ratio , sermoque communis , sed omnia divina praecepta ad mutuam caritatem nos devincire potissimum videantur . Pium vero hominem , salutisque communi consulentem quis nostrum Deo simillimum non aestimet ? Quum Gentilium Philosophorum scholae praedicent diffinitum illi esse in Caelis locum , quo sempiterno aevo beatissime perfruatur . Sed quoniam res officiose gestae , uti Sallustio auctore didicimus , saepissime mortalium pectora incendere potuerunt , non fuit consilium silentio praeterire memorabile clementiae facinus , quod a Petro Medice Cosmae filio his turbulentissimis temporibus patratum est , qui quum atrocissimos hostes manu teneret , inviolatos abire permisit , ac in maximo omnium discrimine magis crudelitatis crimen , quam ab illis machinatum sibi , suisque caedem extimuit . Verum quia civilibus discordiis potentissimae urbes saepissime corruerunt , pericula gravissima ab illis nuper orta in universa Italia , ac paene Terrarum Orbe complectar . Nam ab initio opportune odiorum orsus , ac paucis

quaecumque Florentiae memoratū digna acciderint, repetens, grave bellum, sed graviorem apparatus Latinorum Principum describere aggrediar. Quam quidem rem plurimum mortalibus profuturam fore iudico. Quippe advertentes parva discordiarum alimenta facem quammaximam in Italia incendisse, animos cohibere summa ope nitentur, ne tam grandia pericula subeant. Consilia quoque saluberrima, quibus excidio Latinorum obviatum est, docili mortalitati nostrae suppeditare perpetuo poterunt. Quippe si animis nondum odia exciderunt, aevoque nostro grave omnino bellum minitatur; haec tamen pax summa sapientia clarissimorum virorum parta, miseram Italiam, cuius vires diuturna mala attriverant, a funesto interitu revocavit. Cuius quidem rei magnanimus Medices praecipuus auctor existit, qui pacem honestis conditionibus omnibus rebus potiore fore existimat. Hunc profecto talem Virum si quis odio, & livore prosequitur, is non intelligit, quantum stabilitatis mortalitati nostrae afferat vita unius salutis magis publicae, quam suae optime consulentis. Sed alias de virtute eius. Nunc ad inceptum redeo.

Huius belli, quod scripturi sumus,
civi-

civiliumque discordiarum iampridem semina concepta animis fuerant. Sed vivente Cosmo Medice, ac gravissima auctoritate sua pacem suadente quisque aliter pectore sentiens vultu mentis sententiam dissimulare, ac oratione nitebatur. Siquidem plerisque mortalibus multis annis antea Ferdinandi Alphonsi potentissimi Regis filii Regnum, Francisci Sfortiae Principatus, Cosmae quoque dignitas invisa exstiterant. Hi ubi Virum ingenii, atque fortunae opibus praestantissimum discessisse cognovere, Florentinae rati urbis conditionem suis consiliis immutare, illorum imperium deinde facilius evertere posse censebant. Ad hoc accedebat Petri Cosmae Filii adversa valitudo sic eum opprimens, ut multis corporis rarius muneribus fungi posset. Odia namque sic illis mentem eripuerunt, ut non meminerint parentem Cosmam animo magis ea, quibus gloriam est assequutus, quam corpore gessisse. Sed hic locus me tanti Viri vitam, moresque describere hortaretur, ni viribus meis potissimum diffidissim. Quippe tam ingens huius Viri virtus exstitit, ut melius sit de ea silere, quam pauca loqui, uti Crispus de Karthagine sentiebat. Verum enim de morte eius memo-

ratu dignissima minime tacendum esse iudicavi, quum praesertim pauci reperti sint, quorum felicibus natalitiis vita beata, atque fortunata mors respondere valuerit. Hic vero florentissima patria, nobili genere, honestis opibus oriundus non solum familiae suae, sed universae civitati, ac nostro Latino nomini plurimum gloriae virtute sua adiunxit. Siquidem nonnullae exterae gentes, quas rerum nostrarum memoria, uti saepe evenit nostrae mortalitati, effugerat, huius virtutem admirantes quaecumque memoratu digna in nostris sunt, agnovere. Magnificentia vero ineffabilis opibus eius effusa Templorum, ac Palatiorum mole ubique facillime declaratur. Sed communis quoque exitus felicissimus exstitit. Nam postquam summa cum dignitate, ac gloria annis senuit, non gravi morbo captus, sed uti aetate consumptus, finemque vitae prope esse cognoscens omnes cives praestantiores, quibus praecipue Rei publicae cura fuerat, ad praedia sua amoenissima, quae duobus millibus passuum ab urbe distant, una accedere est cohortatus. Nam antea saepe quum illuc iocunditatis gratia secessisset, diversa multitudo consulendi, aut salutandi causa ad eum venire consueverat. Eo igitur

tur die delecta Reipublicae tantum pignora convenerunt. Magnanimus vero Medices primum de Republica differens multa edocumenta divine aperuit. Deinde gravi functus oratione pacem Italiae, civitatisque concordiam sic cohortatus est, ut nihil potius, atque salubrius esse patuerit. Ferunt quippe eo die tantam Medicis dicendi facundiam existisse, ut viram sibi plerique optaverint, quibus antea livore captis mors gratissima existisset. Dimissis vero civibus Petrum filium secum retinens ei primum praecepit, ne ulla pompa funus procedere pateretur, ac corpus humi condiiussit in Divi Laurentii Templo, quod magnificentissimis sumptibus ab illo apparatus fuisse constat. Cetera, quae tantus parens tanto filio recensuerit, haud satis mortalibus compertum est. Petrus lachrymans paulo post Florentiam se deferri praecepit, ibique parentem defunctum illius, ut creditur, mandato cunctatus est. Cosmam vero convocatis religiosissimis, ac sanctissimis viris dixisse ferunt: quicquid ad Rempublicam spectat, atque ad mortales quaecumque pertinent, quantum nostro humano potuit fieri consilio, statuimus. Posthac nemo mortalia commemoret. Quod vitae restat,

alteri saeculo adscribatur. Tum sic divina divina commemorasse, ut qui aderant, non politicum, sed penitus metaphysicis illum fertilissimum iudicaverint. In his sermonibus mediis vir, si quisquam fuit, immortalitate dignissimus e vita migravit. Corpus eius sine magnifico apparatu ad urbem a sanctissimis viris delatum, ac deinde honestissimo procedente funere, uti praeceperat, humi conditum est. Sed memoratu dignum fuit omnes mortales, qui Florentiae aderant, tanto ardore ad honestandas exequias convenisse, ut vere hominem raro mortalitati nostrae concessum sepeliri patuerit. Ex proximis quoque civitatibus, ac Municipiis Legati venire, ut more nobilium pompam funeris decorarent, qui ubi praeceptum eius audire, effusis lachrymis interesse funeri voluerunt. Multi quoque ex remotiori loco properantes ubi sero venire, in Divi Laurentii Templo urbis suae patronum summa moestitia lugebant. Quin etiam omnes cives livore extincto communem parentem Cosmam fuisse fatebantur. Postea vero in Senatu consultum est, qui honores tanto Viro statui possent. Fuere qui consulerent nummos aureos machinari Cosmae imaginem referentes. Alii item

aeneam statuem sibi in Foro condi, uti Romae magnis viris solitum fuerat. Sed deum sancitum est, ut Cosmas Medices Pater Patriae edicto publico appellaretur, quod parenti nostro Ciceroni contigisse accepimus. Donati Azaroli facundissima exstat oratio, in qua quidem virtuti Medicis hoc elegantissime respondisse confirmat. Hic est exitus Viri aetate nostra clarissimi, quem posteri admirantes maiori laude, clarioribusque praeconiis complectentur. Sed nunc ad rem ipsam redeo.

Post Cosmae obitum omnes, qui Neapolitano Regi, ac Mediolanensium Principi invidebant, urbem Florentiam suspectam reddere conabantur. Nunc siquidem gravia bella instare: nunc civibus onera impendere grandia praedicabant. Horum ductores erant Angelus Azarolus, ac Dietisalvi Neronis filius clarissimi ea tempestate Equites. Hi deinde sibi diffidentes Lucam Piccium militariibus muneribus insignem sic commovere, ut unus Cosmae fidissimus Petro filio inimicissimus redderetur. Sed gravi animo Medices ferebat eos ideo civitatem discidiis exagitare, ut sibi tutius adversarentur, quos paterna beneficia magnos, atque claros confecerant. Quippe Piccium Equitem Cosmae dignitas adco extulit,

ut

ut post eum primarius Florentinae urbis haberetur. Angelus vero, ac Neronius uti parenti optimo Cosmae ob summa merita debebantur. Alter etenim fere adolescens ad amplissimos magistratus, ac ad ingentes opes dextera Medicis fuerat delatus: alter vero multis civibus suspectus, ac deinde in Graeciam relegatus post Cosmae reditum auctoritate sua munitus non modo urbe non caruit, sed plerosque Azarolis adversantes urbe ipse expulit. Ceteri quoque, cives ab his vexati cuncti fere singulari Medicis officio debebant. Nam nemo vir ingenuus in hac conspiratione fuit, qui de imperio Florentino cum Cosma penitus non sensisset. Sed discedere a Venetis, & adhaerere Francisco Sfortiae Mediolanensium bello eiusdem regiminis viros mente diversos egit, quos deinde huius Principis cum Ferdinando Neapolitano Rege affinitas, & civitatis Florentiae foedus vehementius agitarunt. Sed eos, ut initio diximus, unius auctoritas retinebat, quod quidem illo vita functo maiores in civitate motus excitare videbatur. Quippe libero ore quid animo quisque sentiebat, palam ubique ferebatur, ac in duas sententias urbe divisa pauci a seditionibus aberant. Sed Petrus Medice

ces inter funebres lachrymas quemque ad se proficiscentem a tali incepto revocare nitebatur. Ferunt namque prae ceteris omnes Neronēs saepissime monuisse, ne ea conarentur, quae domui suae tam Cosmae gratissimae perniciem, ac excidium parare procul dubio valerent. Ceterum isdem temporibus ingens iactura in Florentina Republica exstitit. Nam multi negotiatores aere alieno obnoxii fide caruerunt, quod ubi tam in urbe Florentia, quam apud externos cognitum est, quisque fere pecunias Florentinis creditas postulabat. Sed nec sine magnae pecuniae copia creditoribus satisfieri potuit, nec omnes in sententia perstitere, ut mallent publicum, & suum servare decus, quam aeris alieni deceptores haberi. Plerique igitur urbe abientes summis angustiis eos affecere, qui rem suam illis uti fidis mortalibus crediderant. Haec res omnes urbes commovit, in quibus Florentini cives negotio uterentur. Nam quisque onus suum exagitans sive fidem servare, sive eo loco uti fugitivus abire nitebantur. Demum confectum est, ut pecuniae, quam paucis mortalibus crederentur, Artes praeterea, quibus manuum opere plebs, ac multitudo victum sibi parare consuevit, propter

pter hunc metum paene ubique defecerant. Ex quo ingens miseria egentibus evenit. Sed tum latissime patuit acerbissimos mortalibus casus volventibus quanta virtus in uno Cosma Medice exstitisset. Quippe non seditio, non bella, non cuiusvis rei penuria tali viro vivente, uti ille cum Immortalibus sentiret, accidere potuerunt. Tanti vero Viri interitu minime paene fieri potuit, quin non modo Florentissima civitas, sed universa Italia aliquid dignitatis suae amitteret. Quod quidem Gentilis vates, atque plerique alii ingenio, & doctrina praestantes eleganti carmine complexi sunt. Vulgus quoque ignobilis, ac claris viris invidens alium parentem suum decessisse cognovit. His igitur malis undique insequentibus Florentia discordiis civilibus aestuabat. Itaque nihil consilii publice, parum vero privatim capi poterat. Sed Lucas Piëtius in dies maior habebatur. Quippe Petrus dissimilis moribus nec sibi, nec aliis indulgebat. Sontes uti faces execrabiles arcere, nemini blandiri, maledicta in se aequo animo pati. E contra Piëtius non modo suas, sed amicorum quoque contumelias ulcisci, omnibus assentari, improbis asyli loco esse. Medicem vero plerique deferentes ad Piëtium his
de

de causis se contulerunt, quorum frequentia multum audaciae attulit. Sed praecipua discidia erant, quum Priores civitatis crearentur. Nam quisque suis favens agnatum, aut amicum exigebat. Quum igitur kalendis Septembris anno Christi Salutiferae Nativitatis M^{CC}CLXV. Nicolaus Cerretanus Medici fidissimus Vexillum populi assumpsisset multis competitoribus, sed praesertim Neronio Equite aegre tolerantibus, omnibus bonis civibus placuit, ut deinceps Magistratus forte ducerentur, ne graviora vulnera Respublica perferret. Huic rei Pictius non repugnavit, ne cum popularibus id maxime postulantibus dissentire videretur. Sed quarto kalendas Novembris Nicolaus Soderinus primus Vexillifer forte ducitur, cuius quidem Magistratus summam pacis spem civitati attulit. Nam ea tempestate talis vir integerrimus habebatur. Is kalendis Novembris summo Populi applausu Magistratum iniens principio quaedam salubria consuluit, onera vectigalia impendentibus imminuit. Cohortatus quoque cives ad capeffendam derelictam Rempublicam facundis orationibus pectora mortalium vehementissime commovit. Sed nihil sibi gloriosius fuit, quam ingenti aperire animo multorum civium intoleranda facinora

nora, quibus & aerarium, & privatorum aedes miserrime lacerarant. Haec res Pictio, ac plerisque sibi faventibus tanto periculo fuit, ut si tum Medices viribus suis uti voluisset, urbe illi abire facile cogerentur. Sed quo consilio, haud compertum habeo, Soderinus mentem exemplo mutaverit. Nam alii virum egregium privata iniuria nimium vexatum fuisse asserunt, quod quidam Comites Petro affinitate coniuncti illi adversantes fragile solum sibi concedere recusaverant. Nonnullorum sententia est illum excogitasse Medice everso Pictium facile casurum. Sic duobus potentibus viris avulsis se primum fore. Nos eam rem in medium relinquamus. Satis est post paucos dies immutata mente Soderinum contra omnium opinionem mortalium Pictio adhaesisse, quod quidem Medici, plusquam cuiquam credibile est, molestissimum fuit, non quod eum metueret iam antea clarissimorum civium praesidio munitus, sed quia nemo fere Thoma Equite huius fratresibi gratior ampliore fide fuerat, & ipse in paterno reditu tam aperte alteram factionem impugnaverat, ut ex tunc magni vir animi fuerit perpetuo habitus. Praeterea talem virum popularibus gratum, ac vitae integerrimum secum esse

cupiebat. Neque haec sententia Medicis obscura fuit. Nam & per fratrem, & per multos amicos Soderinum vehementissime monuit, ne innocentiam suam cum fontibus communicans se, & filios perditum irer. Sed post eum diem Soderinus haud satis mente valuit. Nam omissis Republicae necessariis novam Magistratum reformationem reficere conatus est, in qua quidem re reliquo consumpto tempore in fine Magistratus sui a populo postulavit, ut militaribus muneribus donaretur. Id paucis antea annis Lucae Pictio invitis forte animis concessum fuerat. Sed aperte repugnantibus Medicis amicis, ac Pictia factione irridente minime id assecutus est. Tum uti derisus domum concessit, ibique dolore confectus & Medici, & Pictio Magistratum suum parum gratum fuisse cognovit. Ferunt Gerium eius filium virum doctissimum, & si quisquam fuit, paterna luentem saepe patrem rogasse, ut a Pictio deficeret, ac ne innocuo Medici adversaretur, quum is Pictio praecipue fide praestaret. Sed ille veluti sponte ruens inexorabiles omnibus aures perpetuo reddidit. Hic Soderini Magistratus apertius urbem seditio-nibus agitavit. Nam cives chirographo, ac iureiurando utrique factioni adscripti

sunt

sunt. Multi praeterea pecuniae ingentem copiam polliciti, uti postea compertum est, externos sic commovere, ut universa Italia contremuerit. Sexto idus Martii Franciscus Sfortia Ianuae, ac Mediolanensium Princeps e vita migravit. Eius filius Galeazus maior natu cum praesidiis in Galliam Transalpinam profectus fuerat. Nam ea tempestate Rex Gallorum cum Regalibus, & Proceribus suis dissentiebat. Is igitur a Rege ob mortem paternam dimissus parva militum manu sine ullo discrimine cunctis admittantibus rediit, conservatumque a Genitrice muliere clarissima Principatum Ianuae, ac Mediolani nemine recusante est adsecutus. Sed Pictorum factio uti Francisci Sfortiae Ducis interitum gaudio aestuabat, sic Galeazi felici auspicio indoluit. Legati ad condolendum de morte Principis missi fuerant Bernardus Iunius, ac Luigius Guicciardinus strenui Equites, cum quibus Blanca Princeps Ducis quondam coniux de pecuniis filio credendis Principatus initio agere coepit. Hi Florentiam ad Magistratus litteras misere, quibus declarabatur, quae ab eis cum Principe tractarentur. Sed res opportuna videbatur, ut Blanchae Duci pecuniae traderentur, quum illa

Flo-

Florentino imperio semper favisset, eiusque contumax moriens omnia sua Florentinorum fidei, quos fratres sibi esse dicebat, piissime commendaasset. Sed quum Senatus pro tempore haberi non posset, primates urbis in publicum Palatium convocati quid Legatis respondendum esset, consuluerunt. Omnium ore sententia fuit, ut Legati XL. millia Florentinorum Duci promitterent. Iannotius Piccolomini, ac Dietrichus Neronis Equites delecti litteras id referentes per Populi Cancellarium ediderunt. Sed postea convocato Senatu late patuit mentem verbis non respondere. Nam numquam obtineri potuit, ut per Legatos, & tales viros promissa servarentur. Petrus Medicus & publica, & sua benivolentia fretus pecunias promissas ex patrimonio suo ad Principem misit. Haec res non parum Piccolominum perterrebat, quum unius viri tanta munificentia appareret. Arctius igitur & ipsi cum Italicis Principibus aliter sentientibus res suas agitare coeperunt. Sed interea odia acerbissima dissimulare plerique conabantur, pacemque, ac concordiam suadentes a Medice postulabant, ut pars Senatus, quae centum virorum cognominata est, amoveretur, in qua quidem Medicis amici plurimum praevalebant. Erant in eo

ordine omnes cives, qui post Cosmae reditum vexillum iustitiae, populiue tulerant, quorumque patres, & avi eo summo Magistratu functi post ea tempora fuissent. Prope idus Augusti Lucas Piētius, Dietisalvi Neronis, Angelus Azarolus ad Medicem magna comitante caterva contendunt, ibique de civili concordia magnifice praedicatur. Petrus nihil minus, quam arma, & seditiones cupiens tam aperte pacem, quietemque affectare se se aperuit, ut nonnulli improbi cives eum metuere rati incoepta audacius sequerentur. Septimo Kalendas septembris Neronius, ac Angelus Equites ad Petri aedes profecti eum ad praedia sua tendere hortantur, dum Priorum novus Magistratus sorte duceretur, idemque Piētium, seque facturos esse promittunt. Fertur eo die Neronium Equitem Petrum suo, & Angeli nomine osculatum iureiurando obtestatum fuisse sine suo consensu nihil quemquam in urbe moliturum fore, datisque dexteris civilem, communemque concordiam promississe.

Medices haud fallere solitus id ex imo pectore dici existimans postridie amoenissima praedia sua petiit. Nam recreare invalidum corpus podagris, ac his fedi-

seditionibus defatigatum cupiebat. Quidam cives in foro profectionem suam irridentes auditi fuere se se iactasse propediem itineris sui Medicem paenitere. In agro vero Mutinensi, ac Ferrariensi magna Equitum, ac peditum manus collecta primates Bononiae perterrituit, ne altera factio vim parasset. Mox exploratores redire affirmantes eam multitudinem ad expellendum Medicem contendere. Tum Bononienses periculum sibi quoque rati ad Priores libertatis Florentinae litteras citatis cursoribus misere, quibus & apparatus, ac verba iactantia retulerunt. Priores ea tempestate inter se dissentientes nihil publice constituunt, sed quisque suis favens rem aperuit. Eodem fere tempore Nicodemus Vir Mediolanensium Principi fidissimus ad Medicem cucurrit, narratque prope Ferrariensium montes innumeros esse pedites omni telorum genere armatos Florentiae minitantes. Raphael quoque Pistoriensis Bononia profectus idem confirmans ad rura Medicis advolavit duobus praecipens filiis, uti omnes per nostrum agrum amicos Cancellariae Factioni colligentes Florentiam contendant. Quidam etiam negociatores Ferrariae milites quosdam dixisse nuntiant Petrum cum Pi-

Etiodiffentire, ac Herculem Mutinae Ducem Piëtio equites, ac pedites in auxilium mittere. Adeo Immortales innocentiae favebant, ut ex tot locis Medices vim sibi parari uno fere momento perceperit. Interea Eques Piëtius undique affinitate, & amicitia sibi coniunctos domi collegerat. Idem quoque fecerat Eques Neronis, ac Angelus Azarolus. Soderinus etiam, ac magna civium pars arma sumferat. Sed qui Medici favebant, pars domum in urbe, alii vero ad praedia sua contendunt. Petrus ubi tam repentino casu, tamque inopinis insidiis se se agitari cognovit, ut quamprimum ad urbem eum deferant, monet, atque hortatur, quod inimici audientes vehementer perterriti sunt. Siquidem existimabant illum metu, & pavore captum Bononiam, ac postea Mediolanum profecturum fore. Sed Petrus Pompeii casus minime oblitus fuerat, qui si Romae mansisset, victor procul dubio exstitisset. Postquam igitur Medices Florentiam est delatus, concursus ad eum nobilissimorum civium factus est. Multi quoque populares, quibus Soderinus praecipue confidebat, ad Petrum armati profecti sunt. Martelli, ac vatis Karoli filii, & ceteri Medicis aedibus finitimi domos suas omni

telorum genere complent. Palatium vero ipsius sic institutum est, ut difficillime expugnari posse videretur. Tota vero nocte, quae Iovis diem anteibat, ex urbibus, ac municipiis Florentiam curritur. Plerique vero cives magno pavore perciti non secus, ac aries murum feriret, domus suas observabant. Iovis die, qui subsecutus est, omnes, qui arma sumserant, Medici, aut Piëtio faventes eorum aedes petiere. Verum enim tanta armatorum multitudo convenerat, ut duo exercitus in urbe confecti fuerint. Quisque suos exhortatus aut beneficia, aut merita futura ostentabat. Sed duo Petri filii Laurentius, & Iulianus maiestatem avi, patrisque referentes maxime mortalium pectora commovebant. Siquidem, & innocentiam Familiae suae recensentes, & Cosmae in patriam merita fidos efficiebant fidissimos. Commemorabant praeterea summa oppugnationum dignitatis suae ab avo, patreque beneficia suscepta, quorum immemores illi innocuam domum, patriamque perdere conarentur. Vtrumque etiam dixisse ferunt tantas opes ab avo ideo fuisse collectas, ut patriam, & amicos tutarentur: eas effundere paratos esse, ne illi cum patria caderent. Nam sibi regna patere,

atque claras urbes, ubi cum dignitate vitam ducere possent. Sed potius cum amicis suis amissis opibus vitam perdere decrevisse, quam illos in eorum deferre manibus, qui ne quidem patriae percussissent. E contra vero Piëtius Eques nonnullorum scelera commemorando, quos ipse servarat, eos vehementer perterrere, severitatem Petri narrare, si in manus suas devenissent: alios ad Magistratus hortari, virtutem, aut genus extollere, pollicendo aliis, aliis minitendo armatorum animos confirmare. Petrum vero Medicem viventem Deum per innocentiam suam exorasse ferunt, ut patriae, atque innocentissimae domui succurreret, obtestatumque Christi Redemptoris Imagine tacta fuisse, si se victorem redderet, nullius cuiusvis immanis civis cruorem effundere. Multi quoque religiosissimi viri, multaeque sanctissimae mulieres, quae almae Virgini pudicitiam suam devoverant, civitatis casum deplorantes pro communi salute Immortales piissime exorabant. Operae pretium fuit quot, qualesque preces pro Medicis praesidio ab optimis viris effusae sunt liberalitatem, clementiam, innocentiam parentis, ac filii commemorantibus. Sed profecto florentissima civitas Immorta-

li Deo curae exstitit, qui sapientia clarissimorum civium tanto periculo succurrere dignatus est. Nam memoria mortaliū numquam tantam multitudinem assumtis armis in angustis locis convenisse existimo, quae caedibus, atque humano cruore tanta adhibita prudentia carere potuerit. Fuere nonnulli ea tempestate, qui pontes cum agminibus transcendos esse iudicarent. Id praecipue a Luca Pictio Equite prohibitum est, cuius tantum in factione illa auctoritas valebat, ut eo proelium prohibente nemo praesertim ex externis certare auderet. Verum enim si quovis modo armatorum manus urbem invalisset, universa civitas cruore mortaliū redundasset. Nam Petri amici tam militari ordine veluti acies instuxerant, ut numquam urbe abire cogerentur. Multitudo praeterea maxima ad eum tota nocte cucurrerat, ita ut initio tumultus pauciores Medices essent, mane vero adversarios multitudine obruissent. Verum numquam Petro victoriam prospicienti suaderi potuit, ut cives sui ferro perderentur, sed in initio profectionis suae in urbem, ac deinde semper nihil aliud curabat, nisi ut depositis armis consiliis, non telis certaretur. Iovis vero die quum tam prope

discrimina esse viderentur, duos clarissimos Equites Thomam Soderinum, ac Antonium Ridolfum ad Pictios ire cohortatus est Reipublicae salutem implorantes, rogantesque, ne tam florentem urbem a stirpe interire patiantur. Interea duo quoque strenui Equites Iannoëtius Pictius Lucae agnatus, ac Mannus Temperanus eius gener ad Petrum properant cum communem salutem consulentes. Angelus Episcopus Portuensis Ecclesiae Dei Cardinalis iisdem temporibus forte Florentiam venerat, qui uti divinae religionis cultor, atque doctus cives ad pacem, salubremque concordiam enixus est cohortari. Idem quoque plerique optimi cives suadere nitebantur. Sic bonis viris exhortantibus constitutum est, ut eo die Priores sorte, ut solitum fuerat, ducerentur, quibus una cum illis, qui usque ad Kalendas Septembris Reipublicae praeerant, cura totius civitatis existeret. Hoc ab omnibus comprobato summo consensu urna ad publicum Palatium deducta est. Quippe Immortalibus propitiantibus nullus publicus locus armis obsessus fuerat. Nam Silvester Nardius Palatium Dominorum capere conatus a Prioribus Libertatis Petro faventibus prohibitus est, sicque praeclara civitas in tan-

to rerum discrimine libertate non caruit. Hi sorte Priores declarantur Rubertus Leonius Iustitiae vexillifer, Mathaeus Ciarius, Bernardus Paganellus, Iohannes Rucellarius, Bencivenni Gratinus, Bartholomaeus Martellus, Philippus de Lutiano, Silvester Cichæ, Zanobius Benintendi, qui ubi Palatium pro more ingressi sunt, quamprimum de Reipublicae salute cum ceteris consulentes primarios cives ad se venire iusserunt. Lucas igitur Piccius, ac reliqui Florentinae urbis Equites, ceterique doctrina, & genere praestantes in publicum Palatium deveniunt. Petrus Medices adversa valitudine captus ambos Filios tamquam fidei suae pignora cum agnatis, ac amicis ad Libertatis Priores accedere constituit. Tum facto silentio multi egregii cives locum dicendi aggressi sunt Reipublicae discrimina differentes. Sed Antonius Ridolfus, ac Iannotius Piccius Equites antea inter se dissentientes facundissima oratione pacem potissimum suadebant. Ambogenerè, agnatis, gloria item, ac virtute pollentes maxime mortalium pectora commoverunt. Laurentius quoque Medices sententiam dicere rogatus sic piissime, atque gravissime libertatem patriae deploravit, ut Cosmeadae virtu-

tis memoria civium corda effuderit. Potissimum vero quisque fere casum civitatis secum exagitans unitatem, atque concordiam hortari nitebatur. Confirmatis igitur animis, ac reconciliatis omnes praestantiores cives ad Petrum Medicem uti ad communem parentem contendunt. Lucas Piëtius anteibat Laurentii, ac Iuliani medius: reliqui cives seditionum immemores sequebantur. Postquam vero in aedibus convenere, Piëtius, ac Medices inter se amplexi, atque osculati lachrymas retinere non potuerunt. Medices paterna in Rempublicam amplissima merita, ac sui optimam voluntatem in cives suos commemorando nihil concordia salubrius esse sapientissime differuit. Lucam Piëtium dixisse ferunt numquam se domum Magnifici Cosmae conspexisse, quin memoria illius sapientissimi Viri tamquam divina imago eum moneret, ut talis esset filio, qualis parenti perpetuo fuerat. Ea demum sententia omnium fuit, ut obliti discordiarum cuncti Reipublicae faveant. Discedentem deinde Piëtium, Laurentius, ac Iulianus Medices usque ad aedes suas medium deduxere. Magna tum laetitia omnibus bonis erat hominibus, quum inter primates tanta concordia iungeretur. Saturnii die Lucas Piëtius omnes

armatos dimisit. Idem ceteri cives fecere praeter eos, quibus a Prioribus libertatis mandata Reipublicae cura fuerat. Pro certo creditur armatorum multitudinem a multis diutius sustineri non potuisse, quum ea non suppeditarent, quae gentes illae cum telis tantum accurrentes exigere videbantur. Sed memoratu dignum fuit epularum, ac victus quantae copia apud Medices exstiterit. Nam cuique ductori omnia summo ordine parabantur, quae laute vitam sustentare possent: panem, carnes optimas, vina, probatissima undique mortales afferebant. Nam in principio tumultus Petrum monuisse ferunt, ut cibo congrua quoquomodo possent, emere, ac suscipere conarentur: vinum quoque colligerent, cuius eo anno magna penuria fuerat, & augusti mense illo etiam opulenti minime abundabant. A prudentibus hominibus accepi hanc victus solertiam maxime Medici fuisse, quum apud adversarios neque ordo, neque copia talis exstiterit. Sed dum haec Florentiae aguntur, ex omnibus urbibus, Municipiis, villis, ac locis singulis sine ordine militari, sine consilio, sine certis auctoribus huc, & illuc curritur. Plerumque pacis, modo proelii fama vagatur. Alpes vero nostris finitimae,

mae, ut commemoravimus, Mutinae Ducis Equites, ac pedites armatos, imminentesque habebant. Sed coloni nostri, uti fidi mortales, loca ardua observantes gentes illas perterrere, quibus profecto reditus difficillimus extitisset. Verum enim tumultus, metusque sic mentes mortalium invaserant, ut nonnulli inimicos exercitus montem nostrum Apenninum transisse crederent: alii Pistorium captum fuisse asserabant. Multorum quoque opinio erat Bartholomaeum Bergamensem Venetorum Ductorem cum maximis militum copiis adventare. Quin etiam magna pars Cisalpinæ Galliae, ac Flaminiae sic commota est, ut quisque viris, armisque potens vel properaret, vel perfectionem suam munire conaretur. Nobis profecto, qui haec vidimus, fere credibile est quam subito ad loca remotissima haec fama volaverit, quamque repente apparatu innumeræ gentes Florentiam, ac regionem nostram petierint. Quod si tanta sapientia Magnanimo Medici, ac ceteris viris immortalitate dignissimis non fuisset, qui certari in urbe florentissima prohibuere, uno proelio universa Etruria tot clarissimorum vatum praeconiis celebrata miserrime corruisset. Nam cuiuscunque civitatis, ac Municipii

pii provinciae nostrae viribus, & opibus praestantiores Florentiam armati venerant. Si igitur manu, & ferro resagi coepisset, quis tanto proelio finis esse potuisset? Equidem affirmare audeo post Constantinopolitanum excidium omnibus bonis hominibus luctuosum nullum periculum maius in Terrarum orbe tempestate nostra hoc extitisse. Praeterea gentes illae, uti Myrmidones, ac Lycustae feritate pollentes agrestibus telis, & moribus haec nostra, ut vere dicam, pomeria, atque elisos campos sine nostrorum defensione penitus obruissent. Impius ergo haec tam culta novalia miles haberet? Barbarus has segetes? Quippe si proelium in urbe patratum foret, neque reditus ab illis metui, nec eorum rabies a colonis retineri potuisset. Sed Kalendis Septembris, qui fuit uno anno post Nicolai Cerretani dignitatem, Priores libertatis summo populi consensu, summaque totius civitatis laetitia Magistratum inierunt. Ab his missi cives clari sunt ad tutandos Apenningos montes Mutinae finitimos, ne qua vis in nostros fieret. Cursores quoque cum publicis litteris quemque Praetorem adire, quibus de concordia Magistratus, ac civium omnes certiores reddebantur. Sed quia grave periculum

Rei-

Reipublicae fuerat, primatibus urbis optimum fore videbatur, si populus a Prioribus in publicum consilium vocaretur. Itaque comprobantibus sapientissimis civibus eodem die, quo Magistratum inierant, Priores Libertatis universum populum ad comitia convocarunt. Ipsi vero, ac Praetores urbis, ceterique Magistratus eo descendere, ubi iureiurando publica fides dari consuevit. E conspectu manebant omnes Florentini Equites; doctrina insigniti sequebantur. Postea sedebant reliqui cives, prout aevi aetas, atque generis praestantia postulabat. Populares, atque opifices forum implevere. Laurentius Medices armatus cum nobilium iuvenum caterva tamquam Libertatis Florentinae ductor, atque defensor in forum prodiit. Multi etiam egregii cives eo die arma sumere, ne quid Respublica detrimenti pateretur. Approbante igitur populo Prioribus libertatis, ac eorum collegis summa auctoritas data est, uti viros cum potestate eligant, quibus Respublica, atque imperium curae existat. Nam res ipsa tam gravis hortari videbatur, ut summa potestas delectis viris daretur, qui tantos impetus sua auctoritate opprimerent. Post illius diei comitia quisque civis togatus exstitit. Ita ta-

lis, tantusque populus sex diebus consumptis sine ulla caede, sine ullius cruore, arma deposuit; quod quidem perpetuae laudi, & universae civitati, & tam praestantissimis civibus communi saluti consulentibus futurum fore existimo. Nam si quis aliter sentit mala usus mente, perniciem non solum praeclarissimae civitati, sed universae provinciae nostrae affectare videtur.

Priores libertatis una cum collegis suis Octoviros elegere, qui summa potestate functi Reipublicae curam susciperent. Hi namque fuere Luigius Piccius, Iohannes Caccia, Leonardus Bartholinus, Petrus Malegonella, Nerius Bartholinus, Scodellarius, Antonius Guidottus, Iohannes Blasii, Cherubinus Gallutius. Sed horum magistratus quibusdam civibus suspectus esse coepit, quum praesertim vererentur, ne illis, quae pararent, apertum foret. Itaque inprimis Neronius Eques, Angelus Azarolus, Nicolaus Soderinus urbe abiere, quod ubi cognitum est, plerique his consiliis coniuncti ad Octoviros deducti sunt. Franciscus Neronis filius Equitis frater fugere conatus prope urbis portam capitur. Is ad Praetorem ductus caedem Petro Medici, filiis, agnatis, ac multis sibi benevolentia coniunctis paratam

tam fuisse profitetur. Venturum praeterea Herculem Mutinae Ductorem cum equitatu, & peditibus: mox Bartholomaeum Bergamensem magno cum exercitu secuturum fuisse confirmat. Multa quoque in cives nefaria, civibusque amicitia coniunctis constituta commemorat, quae quidem victores ferreos commovissent. Socii coniurationis ab eo panduntur. Haec res Octoviros, ac omnes Medicis amicos maxime patriae, ac sibi cavendum esse commonuit. Quippe tam gravia urbem, agrumque subitile pericula divina consilia postulabant. Multi quoque alterius factionis antea Petro infesti hoc deinde cognito libertatis memores, & horum malorum ignari Neronium Equitem, ac reliquos socios nefandi consilii execrantur. Sed Petrus Medices exorat, ne civium sanguis hoc pro scelere effundatur gratissimum affirmans Immortalibus fore, si manus civili cruore non asperferint. Consilium tanti viri Octo, qui Reipublicae praeerant, haud dedignati omnes Neronēs, Angelum Azarolum, Nicolaum Soderinum cum filiis exilio damnarunt. Plerisque vero civibus Senatui suspectis Reipublicae dignitates interdictae fuere, armaque crepta, ne illis in patriae perniciem uterentur

tur. Sic divina clementia mortalis unus
 acrate nostra inimicissimos, ac immitis-
 simos hostes a caede servare potuit. Sed
 quoniam multi cives octo annos antea Lu-
 ca Piccio Vexillifero praecipuo auctore
 vel sibi infesti, vel quod eorum patres,
 & avi Rempublicam offendissent, exilio
 damnati fuerant, nonnulli vero in pa-
 tria viventes Magistratibus fungi nequi-
 bant; Petrus Medices auctor existit, ut
 Senatus, & Octoviri omnibus, qui Rei-
 publicae obtemperaverant, & patriam, &
 dignitates redderent. Magna igitur laeti-
 tia civitas pollens fuit, uti a caede erepta,
 & paucis amissis multos egregios cives re-
 ciperet. Filii, & nepotes Bindaccii Rica-
 solani clarissimi, ac nobilissimi viri Rei-
 publicae restituti sunt, quorum maiores
 plurimum gloriae in patriam rebus prae-
 clare gestis attulerant. Franciscus quo-
 que Castellanus Eques strenuus, & omni
 culpa vacuus Senatui redditus est. Hic
 unus ex summis viris aetatis nostrae ad-
 versam fortunam tam virili animo per-
 tulit, ut ea quidem virtuti suae cessisse
 videatur. Interea Angelus Azarolus ad
 Ferdinandum Regem contendit. Nam
 Nerius unus ex filiis suis in exerci-
 tu Regali superioribus annis bello Gal-
 lico miles fuerat, & ob eam rem a Re-

ge ipse, ac fratres magnifice donati ple-
risque municipiis in Lucania summo
cum honore praefuerant. Is apud poten-
tissimum Regem vehementer conquestus
est Petri Medices fortunam ingentem ne-
minem ferre posse: se, ac quosdam egre-
gios cives ideo patria pulsos, quod po-
tentiae suae suspecti forent. Idem fecit
Dietisalvi Neronius apud Mediolanensem
Principem, qui in adolescentia sua hunc
Equitem parentis aulam frequentare co-
gnoverat. Ad hoc accedebat genitricis
gratia, cui ante hos motus nemo fere
Neronio Equite gratior exstiterat. Sed
utriusque consilia facile in auras concess-
re. Nam in rebus mortalitatis nostrae
minima iniuria summorum beneficiorum
memoriam auferre solet. Nec satis est a-
mico multos annos fidem exhibere, nisi
ea perpetua fuerit. Etenim a Florentino
Populo ad Senatus, Principesque Legati
missi fuerant, qui suos exules aperirent,
ne posthac Reipublicae nomine fides il-
lis adhiberi posset. Ex his Antonius Ri-
dolfus ad Ferdinandum Regem, & Lui-
gius Guicciardinus ad Mediolanensem
Principem profecti sunt. Ab his exposi-
tum est, quae Neronius, & Azarolus, ce-
terique illius conspirationis statuerant.
Quippe inter cetera cum Venetorum

Le-

Legatis, ac Ioannis Rainati Regis filiis amicis sic una convenerant, ut expulso Medice, immutataque Florentinae urbis conditione bellum pari animo cum Rege, & Duce gereretur. Praeterea uti victores Cisalpinam Galliam Venetis, Apuliae Regnum Ioanni quondam Lucaniae Principi, Lucam, & Senas Florentinis ascripserant, etsi late pateret Venetos haec ferre non potuisse, sed simulatione imperii Florentini ampliandi Principatum Galeazi Sfortiae concupivisse, quem sibi a Florentinis, praecipueque a Cosma Medice auctore sublatum fuisse profitentur. Postquam igitur Ferdinandus Rex, ac Galeazus Princeps illorum audaciam compertam habuere, qui uti ingrati, ac infidi regnorum suorum excidium machinari audebant, utrumque cum filiis, ac propinquis ex imperio suo abire iusserunt. Hi ubi consilia sua patefacta fuisse cognovere, Dietisalvi Neronis Venetias, Angelus Azarolus Romam celeri cursu petierunt. Ibi aliquanto clementius suscepti de commutandis exiliis cum Legatis Florentinis agere coeperunt. Nam Venetiis Thomam Soderinum, Romae Octonem Equitem, ac iuris consultissimum convenerunt. Pontifex vero praecipue postulabat, ut hoc illius sui gratia daretur:

Legatorum litterae cum Pontificis petitione Florentiam delatae fuere. Tum a Senatu relegationes illorum voluntate Medice praecipuo auctore concessae sunt. Id magis eo factum est, ut neminem illorum consilia laterent, quamquam Senatus obtemperaturos illos fore putaverit. Nicolao quoque Soderino Ferrariae Principis precibus, ad quem initio confugerat, idem contigit. Nam apud Renatum Regem exilium postulabat. Sed exules hoc beneficio minime freti acquiescere potuerunt. Nam in dies ferociore animo reddebantur. Modo Bartholomaeum Bergamensem adire: nunc Mutinae Principem sollicitare, ac omnia curare, quae bellorum apparatus exigere viderentur. Tum latissime patuit, omnia ab illis simulatione fieri, quo in prima aestate improvisas regiones nostras invaderent. Quo quidem cognito inter Ferdinandum Regem, Galeazum Ducem, Florentinumque Senatum amplissimum foedus percussum est, hisque permissum, uti omnes fida sibi caritate coniunctos in eodem foedere tenere valeant. Huius apparatus Federigus Urbini Princeps Imperator creatus est. Ferdinandus Rex primogenitum suum Calabriae Ducem ad defendendam Florentinorum libertatem se missurum pollicetur.

asserens, si opus fuerit, dextera sua sese hostes infecuturum fore. Galeazus quoque Princeps Florentinae fidei, ac paternae benevolentiae memor se praesidiorum suorum Ducem ardentissimo adventu futurum esse obtestatus equites, ac pedites suos ad bellum parare nititur. Florentini vero omnes urbes imperii eorum, ac municipia armis, virisque complent: moenia, & arces muniunt: postremo omnia parant, quae non exulibus bellum simulantibus, sed illis latenter faventibus respondere valeant. Nam hoc bellum relegatorum nomine aliorum viribus apparari videbatur. Quippe Bartholomaeus Bergamensis Venetorum ductor milites undique congregabat. Sibi praeterea adhaeserat Alexander Sfortia Galeazi Ducis patruus, ac Sforzinus Francisci Sfortiae Principis ex concubina filius, qui tum cum fratribus dissentire putabatur. Silvester insuper inclytus quondam Iacobi Piccinini ductor cum magno equitatu Bergamensem convenerat. Hercules vero Mutinae idem facere conabatur. Exules cum his ductoribus totam hyemem consumserunt. Ferunt Nicolaum Soderinum in Venetorum Senatu orationem habuisse, in qua bellum exhortatus omnes urbes, & municipia nostra primo Bergamensis adven-

tu a Florentino imperio deficere pollicitus est. Nam per totam Etruriam oneraintolerabilia impendi asserebat, seque ubique factiosos homines habere, qui invito animo Medicis potentiam tolerarent. Idem Neronium Equitem persuasum fuisse creditur, ac etiam adiunxisse, Populum Florentiae nolle in bello pecunias consumere, nec fieri posse, ut praesidia tam repentino apparatu suppeditent. His Venetorum Senatus allicitus, quae tamen deinde contra eorum sententiam evenerunt, pecunias suas ductoribus dare non dubitabat. Sed tamen illos tam amplissimum foedus extimuisse constat, qui nunquam aperto Marte pugnare ausi sunt. Sed quoniam provinciae nostrae hoc grave bellum, ut diximus, praecipue imminere videbatur, foederi placuit equitibus, ac peditibus ea loca munire, quae descendentibus hostibus propiora existebant. Rubertus igitur Aragones cum mille equitibus, ac quingentis peditibus in agrum Pisanorum profectus est. Prope vero Bononiam, & Pistoriensium Alpes Rubertus cognomine Vrsinorum Eques cum magno exercitu confederat. Interea quisque Senatus, ac Principes, Ductoresque sibi amicos reddere nitebatur. Veneti praecipue Mantuae Principem defatigabant, qui

qui tamen Renati foederi coniunctus est. Taddaeus Imolae Comes vir quidem strenuus, & maioribus suis dignissimus Florentinis favere constituit. Idem facere Astores eius patruus pollicebatur, qui tum Faventiae potestatem retinebat. Sed paulo post multo aliter animo sensit, apparuit. Namquum Bernardus Corbinellus Florentinorum Legatus ad eum contendisset, quo de foederis conditionibus convenirent, Princeps torvis oculis illum suspiciens multa de Florentinis questus est, ac minitans parum abfuit, quin contra ius gentium Oratorem violare ausus fuerit. Sed vir egregius mitissimis verbis pecuniam ad eum detulisse asseruit, quam in propinquo oppido militum metu reliquisset. Hac spe deceptus Astores se mitiorem reddidit. Tum Legatus cum lictoribus Principis tamquam exploratoribus urbe exiens ubi nostris propior fuit, in castra Regalia profectus est. Astores vero uti derisus, saevitiamque suam exagitans, ac Regale foedus metuens Venetorum insignia extulit non veritus ea ab iniuria se tutari posse. Sed longe aliter evenit, quam putarat. Nam Regis equites, ac pedites discrimen suum exagitant, qui se uti amico illi crediderant, omnem regionem Astoris armis, igne, fer-

roque invadere conabantur. Ad hoc accedebat, quod plerique Principis milites Regalibus benevolentia coniuncti eodem fere tempore scripserant, uti ab Astore caverent, qui eis spolia eripere statuerat. Praeterea paucis ante diebus a Regali foedere tamquam illius ductor octomilia nummorum auri susceperat. Haec omnia impetum in eum fieri postulare videbantur. At Astores ubi tam repentino malo se circumventum comperit, Herculem Estensem, ac Foro-Livii Comittem supplex exoravit, ut sibi praesidio essent, ac quo citius potuit, Venetos facinoris sui certiores reddidit. Ipse interea urbem, ac oppida sua munire nitebatur. Hercules iampridem bello opportunus Faventiam venit, ac paulo post Bartholomaeus Bergamensis cum omnibus copiis prope urbem Astoris castrametatus est. Cum Bergamensi Imperatore illius foederis hi fuere: Alexander Sfortia, Silvester Iacobi Piccinini quondam Ductor, Deiphebus Adversae Comititis filius, Foro-Livii Princeps, Hercules Estensis Mutinae Dux, Sforzinus; Astores cum filiis ambis, novissimus vero Carolus Braccii Ductoris bellicosissimi filius. In his castris Venetorum Legati, exules Florentini, Bononieneses, Perusini mo-

rabantur. Sed ad impugnandum Astorem Rubertus Vrsinus Ductor insignis inprimis accurrit, ac Taddaeus illius nepos, cui Faventiam iure gentium sibi contingentem subriperat: Federigus Regalis foederis Imperator, Rubertus Aragones, Alphonsus inclytus Ferdinandi Regis Ductor. Mox vero in castra devenit Galeazus Sfortia Dux tam validis equitum, ac peditum copiis, ut magno metui hostibus fuerit. Hi omnes in agro Astoris tribus millibus passuum prope Bergamensem castra sua posuere. Sic ille, qui militiae suae duplicem mercedem speraverat, duos ingentes exercitus magno suo, suorumque incommodo alere coactus est. Omnes quippe uno ore ferunt utraque castra tam claris Ducibus, militibusque floruisse, ut talia aetate nostra rarius exstiterint. Sed Galeazus Dux annis, viribusque pollens proelium prae ceteris appetebat. Itaque saepe ab Imperatore Bergamensi certari postulaverat. Ipse quoque ingenti animo usque ad vallum hostium equitare ausus, illumque compellans se se pudere in angustis locis tot clara agmina sine bellico certamine cunctari asseruit. Imperator nondum opportunum tempus venisse respondit. Pro certo creditur, Venetos ideo moras traxisse, quod exulum

verbis alliciti alicuius praecipuae civita-
 tis, vel municipii defectionem cuncta-
 rentur. Sed ut superius commemoravimus,
 contra, ac rati erant, evenit. Nam quis-
 que periculum suum animo volvens sic
 defensioni favebat, ut perpetuo monu-
 mento futurum sit, neminem exire o-
 stium debere culminis reditum expectan-
 tem. Civitates vero, ac municipia ve-
 ctigalia impendentia quantae fidei essent
 aperuere. Nam quaeque moenia, ac arces
 cives, ac municipes fido praesidio tuta-
 bantur. Coloni quoque praesto Praetoris
 iussu ad opportuna loca contendebant.
 Vidi ego Pistorienses cives antea inter se
 dissentientes dies, ac noctes pari mente
 sic urbem, agrumque tutari, ut eorum
 concordia ingenti gaudio affectus paene
 defecerim. Etenim quid civitati meae
 deest, si cives unitate tenerentur? Loco
 Pistorium laudabili situm est, fertilissi-
 mum, pulcherrimum, & quod maximum
 esse iudico, mortales fidos, ac cunctis
 bonis artibus congruentes producere soli-
 tum. Sed ea tempestate cives nostri si-
 multates cum hostibus exercere decreve-
 rant. Nam praetereundum puto, ne quis
 me insolentem existimet, quod a pleris-
 que fidissimis sodalibus meis acceperim.
 Ceterum Florentiae pecuniae undique
 de-

defluebant. Numquam Senatus Decemviris, qui bello praeerant; onera denegavit. Commeatus lautissime Florentia, ac Bononia in castra deferebantur. Hostes vero Veneti per maritimas Ravennae opportunitates muniebant. Sed ubi Galeazus Princeps tempus teri animadvertit, Florentiam venire constituit. Relicto igitur exercitu cum paucis in urbem profectus ingenti honore, ac summa laetitia susceptus est. In hoc enim adventu multorum improborum ora oppressit, qui sermone ambiguo de eo subvereri videbantur. Tum quoque Cosmae virtus dilucidissime patuit, quae quidem in dies maiore laude perpetuo celebrabitur. Quippe potius divinae, quam humanae mentis exstitisse videtur, quod Medices, ac sibi adhaerentes Francisco Sfortiae adeo faverint, ut & inclyta virtute sua, & Florentinorum praesidiis tam grande imperium fuerit affectus. Qua quidem in re Venetis vehementer obviatum est, cum quibus foedera maiorum nostrorum diuturno aevo exstiterant. Sed non minore admiratione dignum fuit, quum superiore bello Gallico Franciscus Sfortia Dux Cosmae dimidium animae tot praesidia Ferdinando Regi misisset, ac mutua affinitate cum eo se se coniunxisset, qui ariete aliquando municipia no-

stra

stra percusserat. Praeterea nulla Venetorum mentione habita foedus amplissimum inter Regem, Ducem, ac Florentinorum Senatum percussum est. Sed divinum Medicem praesagisse apparuit, Venetorum ambitionem capta Cisalpina Gallia acquiescere non potuisse, sed universae Italiae imperio vindicato Florentinis tum parum fidei praestatu- ros, quum praesidia nequicquam implorare potuissent. Id satis compertum fuit, quum Briscia praeclara civitas, aliaeque municipia a nobis capta fuere. Nam assumtis sibi potioribus Bugianum incensum uti victoriae portionem concesserunt. His igitur Cosma exagitatis Sfortiae, ac Aragonum genus fide, & officio Florentinis amicum parare nixus est, ut hi Duces, & Principes Venetorum potentiae obstantes libertati praesidio esse valerent. Sed ignobile vulgus divina, ac magna consilia nunquam nisi periculo facto complectitur. Omnes itaque invidia patriae carentes ubi Ianuae, ac Mediolanensium Principem adeo adolescentem dimisso Regno nondum fere satis pro paterno funere dimissis lachrymis tanto ardore ad libertatis defensionem venisse conspiciunt, Cosmae laudes ad sidera efferre nitebantur. Princeps vero facundo ore animis

ci-

civium revocatis ut civitati ipsi consulant, sibi que permittant belli curam vehementer exhortatus est. Sed dum haec Florentiae aguntur, octavo Kal. Augusti, quo die Divi Iacobi solemnitas religione summa adhibita celebratur, adolescentuli quidam equitum armigeri pro more ex utroque exercitu ad flumina equos forte depulerant. Ibi primum verbis, deinde manu ab illis magna audacia certamen inceptum est. Quum vero pulvere prospecto, ac tumultu propiores milites accurrissent, quisque insidias metuens suos compellere nitebatur. Parvo itaque momento plurimae acies infestis armis eo convenere, ac manus inferere coeperunt. Ex Bergamensis exercitu in primis accurrit Alexander Sfortia, ac Deiphebus Anguillara iuvenis ferox, & belli avidus. Ex Regali vero foedere primus omnium advolavit Rubertus Aragones, ac quaedam Mediolanensium Principis acies, & denso facto agmine adeo hostes defatigarunt, ut Bartholomaeum ductorem ad suos tutandum necessarium fuerit proficisci. Sed dum manu res geritur, in utroque exercitu ingens insidiarum metus erat. Quisque verebatur, ne hostes consilio certamina patravissent. Sed Bartholomaei praecipue agmina sine militaribus signis,

sine

sine ordine magna trepidatione huc , & illuc vagabantur. Rubertus vero ubi se cum paucis ad tam praecipuum proelium contendisse videt , suos brevi oratione cohortatus in medios hostes ingenti animo irrumpit , quem inclyti Ducis , ac sui milites secuti usque ad ductoris cohortem processere hostium acies , & ordinem evertentes. Sed Bergamensis ductor pedibus magis , quam equitibus se se defendere conabatur , quorum tanta apud illum copia fuit , ut innumeri equi nostris militibus eorum gravi periculo corruerint. Ipsi quoque Principi bis sonipes suo maximo discrimine interemptus cecidit. Ex altera vero parte multi mortales ab equitibus trucidati Bergamensem vehementissime terruerunt. Postquam igitur Rubertus se cum equitatu hostem superare animadvertit , ad Federigum Regalis foederis Imperatorem fidos mortales mittit , qui eum hortentur , ut cum suis aciebus victoriam sequatur : Federigus vero , ut creditur , fortunam belli metuens magis eo die concordiam monere , ac unumquemque a proelio revocare , quam manu rem gerere nixus est. Nam in hoc certamine omnis paene dependebat Latinorum conditio. Rubertus vero ubi frustra auxilia se cunctari videt , suis ,
ac

ac Mediolanensium Principis audentissime munitus maiore animo, ac ampliore vi hostes aggreditur. Sed nox iam instare videbatur, quae quidem res Bartholomaeum Bergamensem pavore confectum plurimum refecit. Nam pro certo habetur, si dies proelium protulisset, Rubertum hostium exercitum evertisse. Tanta quippe sua, suorumque virtus eo proelio existit, ut victoria illis haud anceps putaretur. Sed invida nox huic insigni Principi summam opportunitatem abstulit, ut sua inclyta virtute aperiret, quantum vis unius mortalis saepissime in bello potuerit.

Huius proelii fama per cursores confestim delata ubique coctos mortalium effecerat. Quippe quum nihil manu gestum ea aestate fuisset, animi more hominum erecti uti quisque mente sentiebat, rem votis suis respondentem audire cupiebant. Galeazus Princeps indigne ferens exoptatissimae pugnae non interfuisse ad castra brevissimo tempore advolavit. Ibi omnes fere equos pulchritudine, ac cursu valentes ab hostibus effeminato more comperuit interemptos. Ex quo mente complexus est, si proelio interfuisset, victoriam sibi ancipitem esse non potuisse, quum id ex ignavia, ac desperatione inimicorum

evenisset. Ex utroque exercitu multi milites acriter vulnerati fuere. Sed praecipue magno discrimine non caruerunt Hercules Estensis Mutinae Dux, ac Deipheus Anguillara, de quorum vita diutius dubitatum est. Bartholomaeus Bergamensis inducias quadraginta dies postulavit hac conditione adhibita, ut tribus ante diebus more legitimi belli praedici certamen deceat. Galeazus Princeps, ceterique ideo sibi assensere, quod Savoniae Dux genere Gallus Regi infestus municipia sua aggredi parabat. Data igitur mutua fide Mediolanensium Dux Bononiam profectus, ac deinde per Ferrariensium agrum iter faciens ad Principatum suum rediit, moxque magnis copiis Ducem minitantem aggreditur. Sed Ferdinandus Rex interea bellum protrahi animadvertens suspicionibus Venetos consumserat. Nam si vera fateri volumus, illorum belli fortuna maxime in Sforziadae genere consistere videbatur. At quis existimet, Alexandrum familiam suam extinctum ire potuisse? Iisdem fere temporibus Alphonsus Aragonum agrum Astoris populatus est. Ea res magnam copiam commeatus peperit. Nam coloni per foveas immisso frumento pauperiem simulabant. Sed ubi plerique ex illis a militibus capti ad Ara-

go-

gonem Ductorem devenere, mortem verentes pro vita loco praemii cibaria pandunt. Sed praeda haud incruenta fuit. Quippe multos ex militibus inconsulte vagantes montani agrestes obtruncavere. Pars praeterea agri illius vastis rupibus munitissima est, tantumque loci natura valet, ut haud tuto bello cuiusvis copiarum tentari possit. Sed Ductor Alphonsus austero corpore acriore animo Hispanos milites ductabat, qui uti apud auctores est, quemvis laborem ferre, nec retro fugere dociles perpetuo exstiterunt. His peractis illius anni aestas consumpta est. Ex quo colligi decet, magis animo Latinorum Duces, quam manu bella gessisse, magisque metu miserae Italiae, quam caede nocuisse. Properante igitur hyemandi tempore Bartholomaeus Bergamensis in planitie, ac maritimis oris Ravennae militibus suis stationes constituit relictis Faventiae plerisque ductoribus, qui Astorem pavitantem tutarentur. Alphonsus Aragones Arretium petiit. Rubertus Ursinus cum Taddaeo Imolam profectus est. Federigus inter Bononicensium, ac Pistoriensium colles confedit. Alphonsus Regis filius, & Rubertus Aragones in agro Pisanorum classes suas habuere. Sed dum inclytus Calabriae Dux Pisas ver-

sus contenderet, Florentia transiens a Se-
 natu, civibusque summo honore aliquot
 dies susceptus est, Ibi Princeps paternae
 Maiestatis nomine aperuit eandem, com-
 munemque fortunam Florentino Po-
 pulo, ac suis Regnis perpetuo fore.
 Se a parente Rege ideo in Etruriam
 missum, ut dextera sua eorum liberta-
 tem tutaretur. Postea vero Medicem am-
 plexus, atque osculatus se tertium fi-
 lium suum esse asseruit, nec aliter digni-
 tatem eius, ac Regna Patris defensurum fo-
 re. O felices aedes, quae nobis pros-
 picientibus tot, & tales divini cultus, at-
 que humani imperii Principes Cosmum,
 & Filios salutantes saepissime suscep-
 erunt! Omnes profecto, qui invidia, uti
 Christi nomen profitentes decet, carere
 voluerint, facillime iudicabunt, nullius
 domum in civitate libera tanta insignium
 virorum frequentia floruisse. Sed hi am-
 bo Duces amplissima fortuna pollentes
 mea sententia Petro Medici plurimum
 gloriae attulerunt, quum in tam tenera
 aetate tam ardent, regalique animo po-
 puli sui libertatis, ac familiae suae di-
 gnitatis propugnatores ipsi accesserint.
 Post eum diem Alphonsus Princeps Flo-
 rentiam uti patriam, cives uti fratres
 perpetuo habuit. Dum haec aguntur, qui-
 dam

dam coloni Astori notissimi Dovadolae defectionem statuere, quod oppidum prope Apenninum situm est. Res opportuna videbatur, quum eius potestas Astoris generi multos annos antea existisset. Erant ibi cum subsidiis Franciscus Florentinus, ac Raphael Pistoriensis uterque oppidanis se vehementer credens. Sed ubi Silvester quondam Iacobi Piccinini Ductor ex improvise moenia aggressus est, nostri pro tempore instare conabantur. Mox oppidanorum perfidia cognita quisque strenuus in arcem confugit. Ad eam vero impugnandam omnibus belli tormentis magna equitum, ac peditum multitudo accesserat, non secus ac pro maxima re certaretur. Demum irrupto, ac incenso arcis muro potissimum ea patuit. Raphaeli, ac Francisco Centurionibus vita ab hostibus reservata est, ac uterque cum aliis captivis auro vitae conditionem redimere iussus custode fido servabatur. Huius oppidi defectio omnia immiscere, ac commovere videbatur. Ex nostris propiores statim accurrerunt. Deinde Alphonsus Regis filius, ac Rubertus Aragones prope finitimas Alpes cum infestis copiis confedere. Sed deinde consultum est, ut ea hyeme pro redimendo oppido incepta non patrarentur.

Munitis igitur opportunis locis quisque ad stationes suas rediit. Silvester, qui in Dovadolae expugnatione malo omine capite vulneratus fuerat, Ravennae periit. Hic vir militari gloria insignis exstitit, ac omnia vivente Iacobo Piccinino belli gravia gesta per eum tantum laudis sibi concesserant, ut utrumque amplissimum foedus eius amicitiam, ac fidem in hoc bello postulaverit. Ille vero, uti saepius deliberando res mortalium procedunt, Bergamensi adhaerere constituens mortem sibi miserrime conscivit, quae quidem res longe gravior, quam accepti vilis oppidi laetitia exstitit.

Interea Ferdinando Regi, ceterisque foedere coniunctis concionem Principum opportuno loco haberi placuit, ut consultarent, quid in nova aestate agendum videretur. Alphonfus igitur, ac ceteri Duces Mediolanum petiere, quo Legati Regis, ac Florentinorum convenerant. Ibi multis rebus exagitatis consultum est, ut omnia, quae bello usui essent, repararentur, ac non solum terrestria, sed etiam maritima certamina augerentur. Ferdinandus Rex classem ingentem edidit. Idem lanuenses, Florentini, ac Plumbini Princeps fecere, nequum terrestri proelio minime cecissent, mari cedere videren-

rentur. Hoc grave Venetis esse apparebat, qui omnibus fere Mare tenentibus infestissimi amplissimi foederis classem munitissimam metuere cgebantur. Sed Venetiis quoque, ac Ferrariae multa in dies agebantur, quae suspicionem belli afferebant. Quippe quum milites ab illis quotidie describerentur, exules quoque Florentini ibi magno honore haberentur, eadem illos consuluisse putabatur. Sed non solum in Italia suspectae res animos opprimebant, sed in Gallia quoque Transalpina magni motus existerant. Teutonici quoque, & Angliae Principes inter se dissentiebant. Teucrorum vero Imperator huc, & illuc classem ducens maritimas oras vehementer perterrebat. Sic Terrarum paene Orbis incendio aestuabat. At Paulus Pontifex Romanus, qui semper se medium fecerat, Legatos Latinorum Principum, ac Senatuum Romam venire exhortatus est, ibique multa de pace consulens omnino arma deponenda esse piissime monebat. Omnibus quidem pax tutissima res fore videbatur. Sed conditiones pacis concordii animo provenire minime apparebant. Dum vero haec Romae aguntur, Taddaeus Imolae Princeps, ac Alphonsus Hispanus Ducis Calabriae peditum Dux Oriolum munitissimum, ac fertilissi-

mun Astoris oppidum aggrediuntur, eo-
que vi magna potiti municipes Astori
fidus uti hostes habuere. Qui vero Tad-
daei parenti grati exstiterant, summa
clementia conservati fuere. Nam Astores
mortuo fratre Oriolum per defectionem
susceperat. Ex ea captivitate pollens prae-
da militibus evenit.

Interea Ludovicus unus ex nobilibus
Januae urbis Sarezanam, ac multa oppi-
da munitissima suscepit magno auri pon-
dere Florentinorum imperio concessit. Is
adversus Principatui Mediolanensem, ac
Ianuensium Ducis perpetuo fuerat. Sed
ea tempestate universo foederi usui puta-
batur, ut nullus Lunensium agri locus
ab hostibus caperetur. Verum haec lo-
ca maxime Florentino regno opportu-
na existunt. Quippe Pisis ex ea parte op-
pugnatio plurimum minabatur. Galeazo
quoque Duci potius fuit ea munitissima
oppida Florentinos, quam imperii sui
hostes observare. Haec res Petri Medi-
cis consilio confecta est, qui & Etru-
riae, & Ianuae fauces tenendas esse iudi-
cavit, quod quidem sibi summae gloriae
exstitit, quum in tam vulgi opinione an-
cipiti bello exoptatissimum Principatum
patriae ditioni adiunxerit. Ad ea muni-
cipia regenda a Florentinorum Senatu

Iohannes Ridolfus vir integerrimus, ac sapientissimus Praetor mittitur.

Ceterum quum in prima aestate maximus omnium apparatus belli eminere videretur, iamque denudati enses vastitatem Italiae nobis misere minarentur, Paulus Romanus Pontifex iterum Legatos Latinorum Senatum, ac Principum accersiri iussit. Tum arctiore nixu pacem suadere non destitit, monuitque omnium exercitus Teucrorum rabiem insequi. Septimo igitur Kal. Maii Pontifex Maximus convocatis divinae Religionis publice, ac humani imperii Proceribus pacem omnibus Christi nomen profitentibus clementer summo omnium applausu evangelizavit, atque indixit. Hic patria Venetus, genere Barbo Eugenii PP. Quarti nepos exstitit. In hoc vero belli apparatu tanta sapientia usus est, ut si pacis conservator, veluti auctor fuit, habebitur, Sanctissimis Pastoribus merito coaequandus esse videatur. Quippe clamore undique septus nunquam e sententia dimoveri potuit, quo Italiam bello everti pateretur. Quin etiam exercitum amplissimum, quem Neapolionus Ursinus prope Ariminum suo iussu ducabat, utrique foederi favere prohibuit. Omnia denique extrinsecus ab eo gesta

summa laude clarissima exstiterere. Sed multorum erat opinio longe aliter illum mente agitare. Verum enim vero reliquum vitae, quod superest Pontificio suo, utrum illi gloriae mortalium invidentes, vel nos aetatem nostram virtute florentem exoptantes errore teneamur, aperiet. Ceterum pax evangelizata a Summo Pontifice a multis ibi residentibus claro praconio laudata est. Erat ea tempestate Florentinorum Legatus Ottonius iuris consultissimus, ac militaribus muneribus a Paulo Secundo Romano Pontifice donatus. Hic, ubi ad eum dicendi locus accessit, sic omnibus intentis exorsus est.

Quamquam immortalis Principis amplissima in nos quotidie munera emanent, atque incomprehensibili largitate effluant; in tanto nunc tamen gravissimi belli apparatu clementiam illius pariter, ac sapientiam haec nostra mortalia piis oculis conspexisse existimo. Quippe quem pacis auctorem Deus Omnipotens tam gratissimum in Terris, atque exoptatissimum adhibere potuit, quam Te, Beatissime Pater, communem omnium parentem, qui Christi unigeniti sui nomen religiosissime profitentur? Credo equidem, nec vana fides; hos omnes potentissimorum Regum, Senatum, ac Principum egregios Oratores eandem sententiam reti-

nere. Sed Florentini Populi, cuius Legationis munere fungor, voluntatem non obscuram quidem paucis aperiam. Nunquam Senatus noster, Beatissime Pater, nisi summis laceffituri iniuriis pace bellum mutandum esse iudicavit, sed pacem uti divino munere mortalibus elargitam summa religione semper colere nixus non minus communi salutis, quam suae perpetuo consulēbat. Nuper vero animadvertens equitum, ac peditum copias pulcherrimae provinciae nostrae divino, ac humano iure abrupto impie minitari, tanto ardore bellum cupiebat, quanto mortalium pectora accepta iniuste contumelia unquam coalere valuerunt. Sed ubi pacem divina ora tua intonuere, parenti optimo, ac Viventis Dei Filii Vicario obtemperandum esse iudicavit. Nam profecto neque Sanctitati tuae resistendum erat, neque illa ea postulasset, quae devotissimis filiis se se sibi credentibus officere potuissent. Etenim quum Florentinorum Senatus, atque Populus Ecclesiae Dei propugnator saepissime exstiterit, nunquam Apostolicam Sedem etiam in maximis, ac periculosis bellis reliquerit, Pastores hac urbe pulsos uti senes parentes foverit: nunc eundem animum liberum, atque solutum tibi Pontifici exoptatissimo praestare nititur, quum impio ferro laceffituri nulli gentium

tium Principi cedere voluisset. Nemo praeterea sanae mentis veretur, ut eas conditiones pacis Sanctitas Tua imponat, quae a tam amplissimo, atque potentissimo foedere ferri non posse videantur, quum praesertim non bello victi, non excidium nostrum extimescentes, sed auctoritate tua tantum freti magis parcendo illi obtemperare, quam ulciscendo obsistere cupiamus. Quippe novimus, Beatissime Pater, Te Christi Viventis Dei vicem gerere, apud quem Graeci, aut Latini distinctio nunquam existit. Nos quoque hodie uno sanguine redempti, uno Baptismate insigniti unum Te Pastorem, communemque Parentem & credimus, & profitemur. Sed ingens virtus Tua etsi saepe antea, nuper tamen in hoc gravissimo bello Summum Pontificium viro sapientissimo contigisse aperuit. Etenim praedicantibus multis ductores tuos una cum hostibus nostris in Etruriam properare, maluisti innocuaservare arma, Teque pacis praebere auctorem, quam plerisque fidem adhibere, qui maximas dignitates, ingentes opes inaudita cupidine capti ferre minime potuerunt. Sed quo iure perditii homines Sanctitatem Tuam ad bellum Florentino Populo inferendum provocare conabantur? Ut gentem scilicet nostram religiosissimam, & quae contra potentissimos

Im-

Imperatores, atque Reges pro Ecclesia Dei gravia bella saepissime gesserat, tuis virtutibus impugnarent, quibus etiam faventibus egregios cives, & de Republica nostrâ optime merentes, ac insuper mirabili divini cultus religione praeditos & patria pellere posse iactabant. Verum sapientissima mens tua omnia impia consilia nequicquam fuisse suscepta aperuit, piosque servandos, non impugnandos fore censuit, ut immanitas mortalium virtutem, ac arma Sanctitatis Tuae facilius extimesceret. Patere atquo animo, Beatissime Pater, me a Sanctitate Tua insigni militiae munere donatum aliquanto sermonem protrahere. Nae ea, quae mente complector, hos etiam praestantissimos, ac immortalitate dignissimos viros ulla iocunditate afficerent. Quippe nihil gratius, nihil acceptius, nihil suavius nobis omnibus esse debet, quam gloriam Sanctitatis Tuae quotidianis usurpare sermonibus, qui salutis nostrae auctorem primum imitatus mediator piissime exististi. Soleo igitur, Pater Optime, de felicitate tua uti potissimum illi debens saepissime cogitare, nec invenire consuevi quicquam humanae gloriae tuae exoptari potuisse, quod summa laude non fueris affecutus. Multa praeterea in hoc felici Pontificio praeclare gessisti, quae mortalitatis nostrae praestantia-

ra viribus immortalitatem tuam perpetuo celebrandam esse profitentur. Sed unum adhuc superesse existimo, quod quum favente Immortali Deo, ac virtute tua comitante complexus fueris, te Sisto, Cornelio, Silvestro, ac reliquis Sanctissimis huius almae urbis Episcopis merito coaequabimus. Hoc tantum Tibi continget, Beatissime Pater, si Teucrorum immanitatem, quae nimium in nos progressa est, haud inultam esse permiseris, dum omnes fidei tuae crediti nihil abs te requirere poterunt. Tum virtutem tuam admirantes parem superioribus illis, quos modo nominavi, Pontificem habuisse uno ore fateri non desistent. Sed amplissimum iter huius perfectionis hodierna die consecutus es, quum pacis universalis auctor prohibuisti Italiam Provinciam invictissimam, & quae cunctis gentibus imperaverat, admirandam virtutem in viscera sua convertere. Nec quicquam aliud magis sapientissimam mentem tuam excruciare, censeo; quam ut non potueris hanc labem ex nostro divino cultu pacatis Latinorum Principibus remove. Scio Te cogitare, quanta Imperatoris Constantini fides, pietas, magnificentia inaudita, ac omnino admiranda in Apostolicam Sedem exstiterit. Illius amplissima officia Te ad ulciscendum Christianissimi Principis imperium dies, ac noctes

*Es provocare existimo. At Virgines raptae, Reliquiae Sanctorum incensae, eversa Dei templa quo Te languore afficiunt? Quid si ea tempora meminisse volueris, quae Te civem, & patria Venetum referebant? Quae gens ab immanitate illa barbara graviores poenas dedit? Quam generosa Venetorum prosapies? Quae suo nobilissimo cruore in summis, ac inauditis cruciatibus innumeros enses belluarum immanium cruentavit. Sed nunc communis Parens omnium Christianorum vulnera sentis. Te ergo cruci affixum, a volatilibus decoratum, in medio septum diutius perpeti poteris? Verum enim vero non erat Italia deferenda tam intestino bello fremens nec Te decebat prius in Teucros arma Christianorum convertere, quam placatis fortissimae gentis animis, cuius inclytæ virtuti immanitas barbara cedere cogeretur. Nunc nunc, Beatissime Pater, ensis noster denudandus est, ut simulates, furoremque mente conceptum in atrocissimos Dei hostes viriliter effundere valeamus: Quis veretur cuiusvis robur occasurum fore, si heae nostrae copiae equitum fortissimorum, ac peditum ad illud evertendum Te praecipue ductore deferantur? Duo Pauli in hac urbe immortalis gloria Consules fuere: Alter Cannensi proelio pro patria pugnans viriliter cecidit: alter Persen potentissimum
Mace-*

Macedoniae Regem cum tribus filiis ad
hanc urbem ante currum memorabilis trium-
phi captivum duxisse praedicatur. Duo quo-
que Pauli Apostolatu in Viventis Dei ci-
vitate functi sunt. Alter vas electionis
fuit, quem praedicatione, & suis sacris
telis Fidem Christi tutantem ab impiis ho-
minibus interentum fuisse credimus. Tu
vero, Beatissime Pater, alter Paulus ex-
istis, cui huius immanissimi Principis vi-
ctoria debetur, ut altero interento, alte-
ro triumphante gentilitati minime gloria no-
stra cessasse videatur. Tunc, ut diximus,
immortalitatem omni ex parte consecutus ab
auctore nostro Deo ex militante ad Eccle-
siam caelestis Imperii triumphantem dedu-
ci merito poteris. Omnes quoque divini cul-
tus memoriam celebrantes una voce clama-
bimus: Ecce hic duobus Decius, qui in
hac urbe Consules fuere, longe praestantior
omni copia abundans non pro mortali Re-
publica, sed pro Christi nominis honore se
se devovere non dubitavit. Nos igitur glo-
riae tuae, Beatissime Pater, praecipue fa-
vientes hanc aliam pacem a Sanctitate tua
omnibus Christo Viventi Deo credentibus
evangelizatam piissima mente complectimur.
Et ut finis exordio nostro respondeat, Tibi
illius auctori maxime gratulamur, quum
praesertim omnes Te, uti illius inventor
exsti-

*exististi, sic eius defensorem, ac propugnato-
rem fore perpetuo sentiamus.*

Postquam Ottonius Vir clarissimus
affedit, omnes, qui aderant, huius pacis
tutorem Romanum Pontificem fore, si
mente valere vellet, facillime iudicabant.
Sed ubi pacis fama per Italiam advola-
vit, incredibile est memoratu, quam
grata, quam iocunda, quam denique ex-
optatissima appareret. Immortalibus per
supplicia in templis gratiae aeternae fuere.
In omnibus fere civitatibus, ac municipiis
faces incensae, ac cetera laetitiae signa
Pontificis, ac Italiae sapientium
consulta comprobare videbantur. Ductores
ex statione sua contra morem minime
exierunt, sed ut quisque hyemaverat,
loco haud amotus alterum observare
videbatur. Adeo quippe mentes mortalium
grande bellum apparari sibi asceverant,
ut suspicio haud facile dimoveri potuerit.
Interea Divi Ioannis Baptistae festivitas
subsecuta est. Eius cura Francisco Berlingherio
juveni solertissimo, ac Musarum amicissimo,
quibusdamque aliis nobilibus a Senatu mandata est.
Tantus vero apparatus, tantaque pompa so-
lemnitatis illius existit, ut quisque eam
conspiciens Florentiam non imminuisse opes
bello iudicaverit. Ad eam celebrandam,

Al-

Alphonſus inclytus Dux, ceterique Principes, innumerique externi convenerant. Sed inter cetera praeclare geſta triumphus quidam miro ordine proceſſit. In eo P. Scipio triumphali curru veſtus priſcorum temporum memoriam effudit. Ceterum conſumta paene aeſtate Bartholomaeus Bergamenſis in Galliam Cifalpinam cum copiis rediit. Alphonſus Princeps a paternâ Maieſtate in Regnum revocatus eſt. Hic Florentiam proficiſcens tanto honore, tanta benevolentia ſuſceptus eſt, ut magis civis, quam ſedere coniunctus videretur. Inclytus Dux facundiſſima oratione functus patris Regis, ac ſuo nomine ſe perpetuo Florentini Imperii deſenſorem obteſtatus eſt. Quum vero a Vexillifero Populi pie oſcularetur, lachrymans omnium pectora civium, qui frequentia magna convenerant, ſic commovit, ut extincto odio, & livore quiſque felices ſibi dies cum ſummo imperio exoptaret. Ingentibus praeterea muneribus auro, gemiſque pollentibus uti libertatis deſenſor magnifice a Florentino Populo donatus eſt. Sed piſſimum fuit, quum venia a Senatu ſuſcepta Petrum Medicem adierit. Nam virum fortunatiſſimum, ſi quiſquam fuit, amplexus, atque oſculatus exorabat, ut non ſecus ſibi, quam duobus clariſſimis
filijs

filiis se carum esse iudicaret. Tactis deinde Regalibus armis obrestatus est, se dignitatem nobilissimae familiae suae, ut regna paterna perpetuo defensurum. Laurentio deinde, ac Iuliano effusis lachrymis communem parentem piissime commendavit. Sed Medices uti gratissimi mortales haud mediocri magnificentia inclytum Ducem prosecuti sunt. Nam pretiosissima singuli dona tamquam benevolentiae pignora Principi elargiti fuere. Hac enim egregia laude ea Domus semper floruit, ut neminem officii sui paenitere debeat. Inclytus igitur Alphonsus Dux magna gloria cum copiis in Regnum rediit, optimaque auspicia attulit, ut paterno, avitoque imperio dignissimus haberetur.

F I N I S.

